

CSINCSILLA

FINTA ISTVÁN

*A borítólap kép címe: Bujáki tölgyfa
(Magyarország, Nógrád megye)
Készítője ismeretlen*

CSINCSILLA

Regény

A kötetet írta:

FINTA ISTVÁN,

1960-1970-es években,
Balatonkenese-Üdülőtelepen,
korabeli kis írógépén.

Mostanában találtam rá, eredeti gépirásból
írtam át a számítógéembe.

A borítót és a regényt kiadásra szerkesztette leánya:

Finta Kata

2017. december 6-tól 11-ig

Nem is olyan régen volt az a kuruc-labanc világ; kitűnő vagyonszerzési alkalom volt az akkor élőknek. Nem kellett ahhoz más, csak jó orr, jó szimat. Ha valaki helyesen gondolta meg előre, hogy ki marad felül, könnyen az ölébe hullott egy nagy uradalom; ha pedig tévedett, ugyanolyan könnyen porba hullott a feje. Abban az időben ezt nem is nevezték árulásnak, hanem egyszerűen csak átállásnak. Ez hűen jellemezte a történeteket, mert a harc hevében a csapatával valóban átállt az ellenség oldalára, s ezzel el is döntötte a csata sorsát. A tettéért megkapta a jutalmát, hiszen azt úgysis az ellenféltől kobozta el. Az mindkét félnek teljesen közömbös volt, hogy ezzel sok embernek okozhatták a halálát, vagy ennek következtében sokan jutottak koldusbotra. A nagy uradalomhoz természetesen megfelelő cím is kellett; csak úgy potyogtak akkor a grófi, bárói titulusok.

Ilyenformán jutottak egy tízezer holdas birtokhoz gróf Hahóthy Tibor ősei is. Az akkori vagyonszerző megbecsülte a szerzeményét; dehogy avatkozott volna ő azután holmi csetepatékba; intézzék azokat majd mások. Az ő megélhetéséhez elegendő volt az, amit kapott; de azt igyekezett megtartani. Ha ide vagy oda húzott volna, az ellenség bizonyosan rátette volna a kezét. A múltra rendszerint lassan fátyor borul, a késői unoka bátran hirdetheti, hogy az ősei még valaha Árpáddal jöttek be a Vereckei-szoroson. Ez valószínű is volt, de azok akkor még nem voltak grófok.

Az a birtok meg is érdemelte, hogy megbecsüljék a tulajdonosok. Az igaz, hogy annak a nagyobbik fele erdő volt a Mecsek-hegység északkeleti oldalán, de még majdnem teljesen érintetlen. Szép lombos erdő borította; nagyobb százaléka tölgy, cser, de bükkös is bőven akadt. Különösen a tölgyek olyanok, hogy egy ember át se tudja karolni. Az ilyen erdő nagy értéket képvisel. Az ősök ezt csak tartaléknak tekintették, s azért nem is irtották; mindig csak a házi szükségletnek megfelelő mennyiséget termeltették ki. Az értékesítés úgysis nagy nehézségekbe ütközött volna, mert a birtokot sehol sem szelte át a vasút. A fényűző életmódjukhoz úgysis bőségesen elegendő volt, amit a szántóterület hozott.

A széles völgyekbe benyúló terület földje határozottan zsírosnak volt mondható, mert évszázadokon át az erdők szétkorhadtt hordalékát a víz mind ide lehordta, termékeny humusszá változtatva ott a talajt.

Nem esett itt semmi hiba egészen az első világháború végéig, amikor azt Tibor gróf örökölte. Ez már jobban értett a költekezéshez, mint a kissé fukar ősei. Ráadásul a felesége szakértő volt abban, hogyan lehet a valóságnál többet mutatni. Mindezt betetőzte az, hogy egyetlen fiacskájuk, Kamilló, már elérte azt a kort, amikor egy arisztokrata csemetének meg kell mutatnia azt, hogyan él egy magyar mágnás... Aztán hármuknak sikerült tökéletes munkát végezni. Könnyű a szülőknek, mert rendelkezésükre áll a birtok nagy jövedelme, sőt, szorultság esetén a bankhitel is, melyre tökéletes biztosítékot jelent a tízezer hold; ezért a hitelnek semmi akadályja nincs; a szükséges készpénzt a bank mindig készségesen folyósítja mindaddig, míg a telekkönyv azt tanúsítja, hogy azt első helyen lehet betáblázni. Az akkori ifjúság is rájött, hogy a szűkre szabott havi ellátást hogyan lehet megszaportítani.

++II++

Grünbaum Mór az apjától a belvárosban egy kis üzletet örökölt. Ugyanis az ott rőfös volt mindaddig, amíg élt. Az örökség értékét nem maga az üzlet jelentette, hanem az a hely, ahol az volt; a fővárosban az a szó, hogy Váci-utca, már akkor is igen sokat jelentett. Az örökös tudatában volt annak, hogy a divat minden évben változik, és változni fog mindig, míg nők élnek a földön; leghelyesebb tehát, ha ezt a tényt ő kamatoztatja; már maga a hely is sok százalék többletet jelent. Az elgondolása helyesnek bizonyult; rövid öt év múlva övé volt a Belváros legszebb kirakatokkal dicsekvő üzlete. Már messziről jól láthatóan ott ragyogott öles arany-betűkkel: GRÜNBAUM és TÁRSA ÚRI és NŐI DIVATÁRUHÁZ. Tulajdonképpen a TÁRSA is ő maga volt, de így jobban hangzó volt a felirat.

Kitűnően fejlett orrával mindig megszagolta, hogy mit hoz a következő év, hogy milyen lesz az új párisi divat; így mindig ő jelenhetett meg a következő szezon legszebb árujával, ami jelentősen emelte a forgalmat, növelte a tiszta hasznot.

Üzletre termelt keleti vére még ezzel sem elégedett meg, mert így ő még mindig csak kereskedő; az volt a vágya, hogy ő is olyan lehessen, mint a vásárlói jelentékeny része. Azaz a főúri-rend, az arisztokraták. Éles eszével felérte, megértette azt, hogy ezek a múltban hogy lehettek azzá, mint amik ma, hogyan jutottak uradalmakhoz, címekhez. Tudta, hogy neki hasonlóhoz sem kedve, sem bátorsága nincs; teljesen biztos volt abban, hogy ő semmiféle hőstettet nem volna képes végrehajtani; de különben sem osztogatják ma már vitézségért, hőstettekért a birtokokat, címeket. Az átállás, az árulás is kezd kimenni a divatból. Ma már a címeknek is szabott ára van; ez már a szakmájába vág; egyszerűen vásárolt magának egyet, s így lett belőle báró Grünbaum Mór. Ez a családnév azonban nem vallott arra, hogy az ősei valaha is jártak volna a Vereckei-szorosnál, inkább arra, hogy elődei valahol két szoros között gyalogosan sétáltak be ide Lengyelországból. Tudta tehát, hogy ezt valami módon leplezni kell; legjobb takaró ilyenkor egy nagy kiterjedésű, tehermentes uradalom. Ennek megszerzése volt a következő célja.

Tudta, hogy ezt a célt elérni már sokkal nehezebb; ezt még a legjobban menő fővárosi üzlet sem váltja valósággá, ezért másodállásra törekedett; egyelőre még a divat körében. Tudta, hogy a legjelentősebb, illetve nagyon népes tábor a hadsereg, és ott ráadásul nem változik a divat; viszont ruházatokról az államnak kell gondoskodnia. Az pedig a legjobb üzletfél. Ezt értékesíthette. Nem csak az anyagot szolgáltatotta azok ruházatához, hanem ő is dolgoztatta fel. Aztán arra is rájött, hogy nem csak a hideg ellen kell óvni azokat ruházattal, hanem más testi szükségleteikről is fontos gondoskodni. A sokaság mind fiatal, az étvágy el nem hanyagolható, azt ki kell elégíteni; ha ő nagy tömegben szerezheti be a hozzávalókat, kis haszonkulcs mellett is sokat hoz. Ha pár százalékkal silányabb is, amit ad, kissé gyengébb a minőség, az is hoz valamit.

A tiszta haszon gyorsan emelte a tőkét, azt pedig hevertetni nem szabad, hanem kamatoztatni kell. Remek eszmét sugallt neki az arisztokrata ifjúság életmódja, akik nemcsak hogy a szülei életmódját igyekeztek elsajátítani, hanem lehetőleg azt túl is szárnyalni. A hozzávaló nem állt mindig rendelkezésükre, a jövedelem nagyobb hányadát maguk a szülők is szét tudták szórni.

Ezért az ifjú csemetéknek nem jutott elegendő. Az is megesik, mivel a szerencse forgandó, hogy kártyacsatákban is sokat veszít valaki, s az ilyen adósság kiegyenlítési határideje csak huszonnégy óra; az ősi név tisztántartása pedig kötelező. A mi bárónk rájött, hogy ezt lehet a legjobban hasznosítani. Nem ő az első, sok hasonló zugbankár található, aki a kölcsönhöz még biztosítékot sem kér. Minden ember halandó, így a csemeték szülei is, néha akad még koros gyermektelen nagybácsi vagy nagynéni is, ami neki megnyugtató. Örökölni pedig a leszármazottak szoktak. Nem tesz tehát mást, csak a megszorult ifjút kiségti nehéz helyzetéből. Készségesen rendelkezésére bocsátja a kért összeget. Elkészül a kötelezvény vagy a váltó; csak formaságból kell két kezes, lényegesebb az aláírás, lehetőség szerint az örökhagyó neve; azt a kis elírást úgysem tudja meg senki; ha vagyonhoz jut, feltétlen visszaváltja; a név fényét meg kell oltalmazni; aztán senki még csak rá sem jöhet, hogy ő ifjú korában váltót hamisított.

A kötelezvényen, a váltón számmal és betűvel is kiírva ott szerepel az összeg és a törvényes kamatláb, csak az a különbség, hogy annak csak a felét kapja kézhez. A visszatartott rész szolgál biztosítékul, ha netán az örökhagyó a szokástól eltérően mégis hosszú életű lenne.

Meg aztán azt is tekintetbe kell venni, hogy a halálozás bekövetkeztéig nincs se töke, se törlesztés, se kamat. Ha a csekély százalék visszatartása tehát nem is mondható soknak. Egy biztos, hogy a zugbankár nagyobb százalékban, busás haszonhoz jut; néha hamarabb, néha egy kissé késve. Egyedül csak akkor fizet rá, ha az örökhagyó nem hagy örökséget, vagyis már életében ő maga teljesen elköltheti azt. Ez okozza azt is, hogy nem minden esetben csak nevető örökösök, néha síró örökösök is kísérik a gyászmenetet az ősi kriptákhoz.

Minden zugbankár szekértő az előtanulmányozásában, ezért ritkaság a sikertelenség; ráadásul egy kissé mindegyik a jövőbe lát. Grünbaumnál ebben sem volt hiba; orvos barátjától tudta, hogy a szülők halála hamar bekövetkezik, a grófi pár nem lesz hosszú életű, így fantasztikus összegeket kölcsönzött fiacskájuknak, Kamilló grófnak.

++III++

Az üzletember számítása ebben az esetben is jól bevált; a két szülő hamar elfoglalta előkészített helyét az ősi sírboltban. Elérkezettnek tartotta az időt, hogy álmait valóra váltsa és egy méltó uradalmat szerezzen. Tisztában volt azzal, hogy az örökös sehonnan nem tud olyan összeget előteremteni, amellyel tartozását rendezze, ugyanis a Hitelbanknak első helyen a javára olyan összeg volt betáblázva, hogy további kölcsön folyósítását lehetetlenné tette. A bank biztos volt abban, hogy a birtok az ő tulajdonába megy át, mert egy akkora birtok megszerzéséhez nem sok embernek van elegendő pénze; ezért nem árverezhetnek ellene. A kövér szántóföldeket felparcellázva jó áron el tudja adni a környező községek parasztságának; a nagy erdőség ingyen maradhat a bank birtokában.

Az árverezést kitűzték, majd megkezdődött. A bank azt is elérte, hogy a kikiáltási ár meglehetősen alacsony legyen, mert ha nem lesz ráígérő, potyapénzen juthat a birtokába. Azonban csalódnia kellett; báró Grünbaum Mór egy koronával többet ígért. Természetesen a bank küldöttje emelte azt. Órákig tartó ígérgetés következett, ha a bank emelt, pár koronával a báró is tetézte; lassan elérték a kikiáltási ár kétszeresét. A kiküldött látta, hogy valóban komoly ellenféllel áll szemben, aki mindenképpen meg akarja szerezni a birtokot, így csak azért emelte mindig az összeget, hogy az ne juthasson olcsón hozzá. Igaz, hogy a kétszeres kikiáltási ár nem érte el a birtok valódi értékét. Az lett a vége, hogy az utolsó ígéret, „a senki többet harmadszor” elhangzása után az uradalom báró Grünbaum Mór tulajdonába jutott. A kalapács koppanása egyezzerre fényesebbé tette a nevét, ami álmainak netovábbja volt. Sokkal többször állt meg kastélya bejárata előtt a felső tízezer valamelyik kissé eladósodott tagjának négylovas hintója.

Volt egy hiba ugyan, az, hogy nem volt lánya, akit a tehermentes birokkal együtt feleségül lehetett volna venni. Viszont a fia, Tivadar értéke egyszerre a magasba szökött. Sok ősnemes lánya, akiknek a szépségén kívül más vagyona már nem volt; a lealacsonyodás veszélye nélkül tűrte volna, hogy az oltárhoz vezesse. Erre egyelőre nem került sor; talán azért, mert a pályázóknak még mindig megmaradt a remény.

A birtokon nagyot változott a gazdálkodás. Az új tulajdonos elhatározta, hogy rangjához méltó életet él; egy főnemes még a fővárosban sem lehet rőfös; tehát a Váci-utcai üzletét jó áron eladta egy részvénytársaságnak. A tőkét nem hagyta, hogy heverjen; a kastély közelében egy nagy szeszgyárat építtetett. A kövér földben ott remekül termett a krumpli, kukorica. Ezeket nem adta el, hanem gyárában mind szeszé alakította át; de nem csak ezt, még a környékből is összevásárolta. A nyert terméket nem szesz, nem bundapálinka formájában értékesítette, hanem édesítve, színezve, díszes palackokba juttatta a fogyasztókhoz. Ezzel a módszerrel kétszeres lett a haszna. A hadiszállítói másodállását továbbra is megtartotta, így lett hatalmas haszna, és ez lehetővé tette a pazarló, fényűző életmódot annak veszélye nélkül, hogy az veszélybe juttatná. A felső körökben a barátai száma sokkal több lett.

Az erdőt egyelőre ő is tartaléknak tekintette; annak több oka volt. Csak egy-egy sávot vágatott minden évben, de azt sem tűzifaként értékesítette, hanem vasúti talpfákat faragtatott azokból, és azt a MÁV minden évben jó áron átvette. De az volt a legdöntőbb, hogy tudta: az egész birtok alatt megtalálható nagy mélységben a kokszolható feketeszén van, ennek kibányászására előbb-utóbb sor kerül. Már az sokat hoz a konyhára, hogy akkor a vállalatoknak minden tulajdonostól meg kellett vásárolnia a kitermelés jogát; azt bizony hatalmas összegre fel lehet srófolni; a hatalmas birtokot nem kerülhetik ki. Aztán az erdő fáit, mint bányafát, helyben lehet értékesíteni.

Az elődök alatt egy akadémiát végzett erdész gondozta az erdőt. Bent az erdő mélyén egy szép kétszoba-konyhás házban lakott, sőt, minden más melléképület is volt a lakáshoz. Ezt ő költségesnek találta. Minden falu messzire van az erdőtől, így nem valószínű a falopás. Ugyanebből az okból az orvvadászoknak is nagy a távolság.

A kitermelés szünetel, minek volna ide tanult szakember. Az őrzést el tudja intézni egy jól megtermett, erőteljes, jól lövő kerülő is. Az sokkal kevesebbe kerül.

Ez az elgondolás könnyen megvalósult. A fia éppen akkor volt otthon szabadságon; ugyanis az önkéntesi évét szolgálja éppen, mint arisztokratákhoz illik, a marosvásárhelyi hetes honvédhuszároknál.

Az erdőőri tisztésre a tisztiszolgáját, Sükösi Mártont ajánlotta, megmagyarázta az apjának, hogy az igazi mokány székely, erős, jól lövő, még siccbojtot is szerzett. Ráadásul lecsúszott nemes, büszke, de semmi vagyona nincs. Meg van szorulva, mert házasodni akar, tehát erdőőrnek megszerezhető. Az ajánlgatással távolabbi céljai voltak. A tiszti-szolgát gyakran felkereste a laktanyában a menyasszonya, és ő olyan talpraesett, kívánatos nőt eddig még nem látott. Ha itt lenne a férje, mint erdőőr, amíg az erdőt kerüli, ő kerülgethetné az asszonyt.

Azt már észrevette, hogy az nem fél a férfiak szemébe nézni, s a pillantása nagyon gyorsan felhevíti a vért abban, akire a tekintete esik. Tekintve, hogy ő eddig is nagyon szeretett vadászgatni, még csak feltűnő sem lenne, hogy megszerzése esetleg jelentékeny kiadási többletet okozna, az nála nem sokat jelent; áldozatoktól sem riadna vissza.

++IV++

Így lett Sükösi Márton erdőőr a nagy erdőbirtokon. Valóban nem volt hat testvérén kívül semmi más birtoka, kivéve még erőtől duzzadó fiatal természetét. Ez különösen a fiatal lányoknak tetszett, szívesen lettek volna annak még a szegénységétől is eltekinteni, ha őket tüntette volna ki. De őt nem annyira a vagyon érdekelte, hanem a kínálkozó áru minősége; az pedig talán annál is szegényebb volt. Korondi Klára híre messzire jutott részben a szépsége, részben azért, mert kissé kikapós természetet örökölt a nemrég elhunyt fiatal anyjától.

Marci ismerte ezt a tulajdonságát, de ez nem riasztotta vissza, feleségül vette, bízott abban, hogy ő meg tudja szelídíteni, de, ha vállalja az erdőőri hivatalt, ott az erdőben nemigen lesz alkalma mással kacérkodni.

Szerencséje volt. Nevükre büszke családja, azaz a közeli rokonok a hat testvér közül örökbe fogadták, a két nagyobb pedig már kereső volt.

Tehát eladta a régi házát, megtartották a lakodalmat, elfoglalta erdőőri hivatalát, és beköltöztek az erdő közepén álló szép és kényelmes lakásba.

Az igaz, hogy kezdetben úgyszólván semmijük sem volt, de ez egyiküket sem csüggesztette; egyelőre úgyis az volt a legfontosabb, hogy együtt lehetnek, mégpedig gond nélkül, ezen a szép helyen. Aztán a ház árából vásárolni tudtak két jól tejelő tehenet. Eltartása nem jelentett gondot; ezek az állatvilágban burzsujnak voltak tekinthetők, mert legelőjük nagysága a hatezer holdat is meghaladta. Ezt tejjel bőségesen meghálálták, amelyet Marci, aki katonáskodása előtt egy tejüzemben szolgált, az ott ellesett tudásával mindig sajttá dolgozott fel; azt pedig érlelés után jól lehetett a pécsi piacon értékesíteni.

A fiatalasszony is hozzájárult a bevételekhez. Sok rántani- és sütnivaló csirkét nevelt, ezek nagyon keresettek voltak a piacon. Felnevelésük itt nem jelentett gondot, legfeljebb csak reggel kellett nekik vetni egy kevés ocsút, napközben még látni sem nagyon lehetett őket, legeltek az erdőben. Igaz, hogy a remek rejtekhelyet biztosító hegyek között róka is szép számmal akadt, tekintélyes számú baromfi esett nekik áldozatul, de ezt busásan megtérítették a bőrükkel. Marci előszeretettel vadászott ezekre, sikeresen. Bundájukból szép prémeket dolgozott ki. Ugyanis az apja valaha a Hargita legjobb hírnévre szert tett orvvadásza volt, aki a bőrök kikészítéséhez is jól értett. Tudományát fia is elsajátította. Otthon mindig volt kidolgozásra váró bőr, de az apát sohasem sikerült tetten érni, meggyanúsítani pedig senki sem merte, - ami tekintve, a nagy erejét, és azt, hogy egy párszor már ült is; az határozottan veszedelmes lett volna. Marci tehát a bőroket, melyekhez ő legális úton jutott, szépen kidolgozta. Vevő mindig akadt rá, mert a nők előszeretettel vásárolják. Egy szép prém mögül kikandikáló tüzes pillantás mindig hatásos.

A gyorsabb vagyonosodást más jelentette. Egy falusi paraszttól megvásárolták yorkshire-i kocájának kilenc malacát. Ezek közül négyet kocának hagytak meg. A következő évben már egész konda volt apró malackákból.

A nagy kiterjedésű tölgyesekben őszen vastagon állt a földön a lehullott makk, azon szép gömbölyűre híztak. A hentesek, mészárosok keresve keresték ezeket. Mikorra az egyik sorozat kifogyott, már növekedett a másik. Nem feledkeztek meg arról sem, hogy kellő számban vágjanak azokból a saját részükre is.

Leginkább azért, mert az ilyen fiatal süldőknek legfinomabb a szalonnája és a sonkája. Húsban egyébként sem szűkölködtek, mert Marci annyi nyulat lőhetett, amennyit csak akart; elég gyakran őz, szarvas, vaddisznó is került puszkavégre. Ezt még tiltott idők idején is bátran megtehetette, mert itt őt ellenőrizni nem tudták. Pár év múlva négy fejőstehén, négy szaporító koca, és egy egész sereg baromfi szolgált a vagyonosodásukat.

Látogató csak ritkán tért az erdőbe; kezdetben nem is kívánták, mert teljesen kiegészítették egymást; ilyen kellemes helyen még a szerelem is fokozottabb. Mindketten erősek, testi fejlettségük egyenesen kiváló, igazán nem csodálható, hogy pontosan kilenc hónapra beköszöntött a kamat; az ifjabb Marci; az érkezésétől kezdve, mindvégig igazán jó dolga volt. A szülők kényeztették, mindig kedvében jártak. Ahogy nőtt, még az erdő is neki kedvezett. Az ifjabb Marci jelentkezése az apát gondolkodásra készítette. Tudta, hogy gyerekeket, egy csapatot is bőven tudnának élelmezni, a ruházatuk sem jelentene gondot, de az iskoláztatásuk innen nagyon nehéz, sőt, talán megoldhatatlan lenne. Talán az ő fejében ötlött fel ez a szó:

CSALÁDTERVEZÉS

Csak az volt a hiba, hogy akkor még nem ismerték az abortuszt; a tudósok is csak elmélkedtek arról, hogy fogamzásgátló vegyszereket össze lehet kotyvasztani; a tudós asszonyok messze a falvakban laktak; különben is ezek manipulációja mindig rizikót jelent. Ezért az ősi módszerhez folyamodott, a „a kiszálláshoz”. Ez aztán különösen a menyecskét nem elégítette ki. Az biztos, hogy ő segített volna magán, de itt még a jó szomszédok sem állhattak rendelkezésére. Talán ez volt az oka a később bekövetkezett bajoknak. Marci, az ifjabb pedig közben egyre növekedett. Lassan elvégezte a hatosztályos falusi iskolát.

Szeretett volna tovább tanulni, de ehhez a szülők nem járultak hozzá. Ez az ő szempontjukból helyesnek látszott, hiszen a rendesnél jobban fejlett gyermek a sok állat gondozásánál felbecsülhetetlen előnyt, hasznot jelentett.

Marci ezen úgy segített, hiszen ideje még az állatok őrzése közben is bőven volt.

Ami nyomtatott betű csak a kezébe juthatott: naptár, könyv, füzetes regény, azt az utolsó betűig többször is átolvasta.

A szülőktől bőven kapott pénzt, ezzel mindig könyvet vásárolt. A városban lévő iskolák tankönyvei lassan mind birtokába jutottak. Főleg azokat szerette, kereste, amelyek a kertészetről, növényekről, általában biológiai vonatkozásúak voltak, különösen, ha még azok képekkel is gazdagon voltak illusztrálva. A városi könyvkereskedésekben az ilyeneket mind összevásárolta. Egy nagy könyvtára volt már ezekből. Az apa nem szólt ellene, mert a hosszú téli estéken ő is szívesen böngészett azokban, vagy a képeket nézegette. Így az idő sokkal jobban múlt. Természetesen annak az lett a következménye, hogy a kis Marci ezen a téren a sokszorosát tudta, mint az iskolákat látogató tanulók.

Játszópajtása sohasem volt, de nem is vágyott azok után; neki pótolta szokat a könyv, az olvasás. Az állandó szobában való tartózkodás, a hegymászás, a jó levegő, a bőséges koszt olyannyira megerősítette, megerősítette, hogy amikor betöltötte a tizenötödik életévét, erősebb, fejlettebb volt, mint a tizennyolc évesek. Talán az apjához hasonlóan alakult volna az élete, ha a közbejött események ki nem zökkentik ezt a rendes kerékvágásból. Ez pedig elég hamar bekövetkezett.

++V++

Az ifjú báró már kezdetben kísérletezett azon, hogy álmát megvalósíthassa. Mihelyt a fiatal házaspár elfoglalta a helyét az erdőben, mindjárt azon a tájon vadászgatott, lesve az alkalmat. Az volt előtte a legcsodálatosabb, hogy valahányszor valami ürüggyel betért az erdőszházba, a férjet rendesen otthon találta, vagy legalább is olyan távolságban, hogy veszélyes lett volna ilyenkor a menyecskével kikezdeni.

Mint tiszti-szolgáját, jól ismerte, sőt, különösen az erejét. Igazán nem szerette volna, hogy azt rajta próbálja ki. Ezért inkább a fővárosba ment vágyait kielégíteni, de valahányszor hazatért, mindig még erősebb lett a vágyakozása.

Tudvalévő, hogy a nő az első gyerekének születése után a legszebb.

A menyecske mint tizenhét éves került ide.

Csinossága, szépsége az évek folyamán inkább csak fokozódik, s ha a következő gyereksereg nem rontja el az alakját, még akkor a legszebb, legkívánatosabb, mikor a harmincat is elhagyta. Hiába múltak az évek, sehogy sem juthatott a kívánt csemegéhez.

A végén aztán egy jó eszme ötlött az eszébe; ha a férj valami miatt távol lehetne! Ez bekövetkezett. Ugyanis a katonaság nagy hadgyakorlatot tartott, erre be szokták hívni a tartalékosokat is. Marci is megkapta a behívót. Ez alól kibújni nem lehet. Aztán visszaemlékezett arra, hogy a tisztiszolgáját még mikor ő is ott volt, családfenntartói címen felmentették a további szolgálat alól. Ugyanis az apja meghalt, és hat árva maradt utána gondviselő nélkül. Ő ugyan azok dolgát jól elrendezte; négyet közülük a gazdagabb rokonság örökbe fogadott, kettő pedig maga kereste meg a kenyerét. Ezért Marcinak most csak egy ellátatlanról kell gondoskodnia, mert a felesége munkaképes. Nem szokásos ugyan az utólagos leszolgáltatása a katonáéveknek, de összeköttetései révén kivitte, hogy Marcit tartsák benn továbbra is. Egy évet már ugyan leszolgált akkor, de a hároméves szolgálati időből így is van kettő.

Hiába tiltakozott, nem szerelték le a hadgyakorlat után sem. Eszébe jutott, hogy kiskorában remekül tudta utánozni a kancsalokat; most kissé gyakorolta, és felülvizsgálatra jelentkezett. Olyan hihetően nézett keresztbe, hogy be kellett lássák azt, hogy az ilyen célozni nem tud, tehát hadiszolgálatra mindenképpen alkalmatlan. Viszont mint erős férfi, annál alkalmasabb segédszolgálatra. Egészségügyi szolgálatosok közé osztották be, mert a sebesült bajtársakat hordágyon nagyon is jól tudja ide-oda hordozni. Ezért még távolabb került az otthonától, mert egy brassói katonakórházba osztották be a tovább-szolgálatlattelre.

Ez aztán Marcit igazán kellemetlenül érintette. Ha próbált szabadságot kérni, azt sohasem kapta meg. Tudta, hogy a kamaszkort már maga mögött hagyott fia a gazdaság ügyeit nagyon jól el tudja intézni; viszont abban nem nagyon bízott, hogy a felesége ilyen hosszú időt hiba nélkül kibírna. Mindinkább megerősödött az a gyanúja, hogy az ő soron kívüli katonáskodást valami kívülálló kéz intézi.

Bevonulása előtt Marci a fiát mindenre alaposan kioktatta.

Arról meg volt győződve, hogy minden téren helyt fog állni. Azt a gyanúját, amit a feleségéről feltételezett, valamint azt, hogy a fiatal báró valószínűleg erre fog kódorogni, nem mondta neki nyíltan, de azt erősen a lelkére kötötte, hogy mindig úgy intézze a dolgát, hogy szükség esetén segítségére siethessen. Ugyanis annyira bízott az asszonyban, hogy könnyedén, azaz minden harc nélkül nem adja meg magát; csetepaté esetén a fiú már olyan erős, hogy elbánjon a kísérletező báróval.

Hogy ilyen felvilágosításra valóban szükség volt, azt már a következő nap bebizonyította. Marci már kora reggel észrevette, hogy a fiatal báró a ház közelében vadászik; természetesen figyelni kezdte. Azt is látta, hogy nem sokkal később bement a házba. Közelebb osont, éberén figyelt, várta, hogy mikor tör ki az apja által már előre jelzett harci-zaj. De bizony az elmaradt. Érthető tehát, hogy az ablakon beleselkedett.

Azt, amit látott, még egy tizenöt éves kamasz is megérthette. A jó megoldás nagy gondot okozott neki. Azt, hogy az apját értesítse a történetkről, mindjárt elvetette. Biztos volt abban, hogy akkor azonnal megszökik és hazasiet; katonaságnál pedig a szökésért szigorúan büntetik. Abban még biztosabb volt, hogy ha hazajön, annak emberhalál lenne a vége. Azt pedig igazán nem szerette volna, ha az apját hosszú évekre börtönbe csukják. Tehát úgy döntött, hogy az ügyet saját maga rendezze belátása szerint.

A szabadban töltött évek nyoma igazán meglátszott rajta: erősebb volt, mint a faluban felnőtt tizennyolc-húszévesek. Nem zavarta meg tehát őket, hanem vágott egy jó erős mogyorófa hajtást, és lesbe állt. Azért határozott így, mert szerette az anyját, és azt nem akarta megszegyeníteni.

Mikor a hazatérő ifjú báró a leshelyéhez ért, alaposan elpáholta a botjával. A végén még azt is megígérte, hogy máskor többet kap, ha meglátja ezen a tájon. Arról, hogy mi történt, semmit sem említett az anyjának, úgy viselkedett, mintha semmiről sem tudna. Az anyja, különösen akkor, amikor a partnere ígérete szerint a következő napon nem jelentkezett, gyanakodott, hogy a fia mindent megfigyelhetett. Alkalmat keresett, hogy valami címen a kastélyba mehessen.

Hogy ott mi történhetett, arról Marci sem tudhatott; csak jóval később kezdett gyanakodni, mikor anyja minden héten kétszer árut vitt a pécsi piacra. Visszatértekor mindig dicsekedett, hogy milyen jó vevőkre tett szert, áruját sokkal jobban tudja értékesíteni. Amit eddig nem tett, most mindenről beszámolt a fiának. A valóság az volt, hogy mindig csak a kastélyig ment; áruját a báró fizette meg. Ez természetesen gyanús volt Marcinak, de a gazdaságot nem hagyhatta ott hosszabb időre, és azt is jól tudta, hogy a cselédség úgysem engedné be a kastélyba kémkedni.

Tehát várt és figyelt, de előre borzadt attól a naptól, mikor az apja majd hazatér.

++VI++

Elmúlt tíz hónap is, és az apja egyszer sem jöhetett haza, sohasem kapott szabadságot, eltávozást. Mivel senki sem tudósította, így arról sem tudhatott, hogy egy kislánnyal megszaporodott a családja. Ez másoknak is kissé gyanús volt, mert közismert, hogy a lányok inkább hamarabb, mint késve érkeznek a világra. A fiatalabb Marci most már igazán nem mert beszámolni apjának a történetekről. Még akkor sem, mikor észrevette, hogy az anyja újra bővebb ruhákat kezd hordani.

Ezért Marci még a szolgálati idejének a végéig sem értesülhetett arról, hogy újra egy lánykával ajándékozta meg őt az ég. Bizony, erről még jó ideig nem tudhatott, mert kitört a második világháború, és ő nem haza, hanem a frontra került.

Ez egy kissé megnyugtatta a kikapós asszonyát, mert ez legalább is egyelőre, kitolta a számonkérés idejét.

Később még javult is a helyzete, mert a frontról visszatérők azt hozták hírül, hogy a férje elesett, hárman is azt vallották, hogy az nem biztos, hanem valószínűbb, hogy csak fogságba került. Ő is látta ugyan, hogy amikor a gránát becsapott, Marci a földre hullott, de jóval később azt is látta, hogy az orosz sebesültvivők hordágyra emelték, és hátra vitték a front mögé.

A veszteséglistán ugyan mint halott szerepelt, de mégsem kérhették a halottá nyilvántartását, mert így nem biztos a halála.

Ez a fiatal bárót mégis annyira felbátorította, hogy az asszonyt, mint kulcsárnőt alkalmazta a kastélyban, kétszeres fizetéssel.

Azt még tetézte is a lánykái miatt. A valóságban nem volt rossz ember; szándékában állt, hogy majd azokat úgy nevelteti, mintha törvényes gyermekei volnának. Nem rajta múlt, hogy ezt aztán nem tehette meg; pedig ekkor már a kulcsárnője a harmadik kislány érkezését várta.

Marci, mióta az anyja beköltözött a kastélyba, azt sohasem kereste fel. Az anyja is kerülte a fiával való találkozást. Egyedüli ember volt a fia, aki előtt szégyenkezett, mert annak a szeméből már az első nap sokat olvashatott. A fiú nem akarta, de azért mégis csak szerette az anyját. Attól pedig, hogy a partnerével, a báróval találkozik, egyenesen rettegett; abban biztos volt, hogy a találkozásnak emberhalál lenne a vége. Ő sem akart börtönbe jutni, neki egészen más céljai voltak. Ezt az ügyet úgyis csak az idő rendezheti; már tudniillik, attól függően, hogy él-e vagy meghalt az apja?

Ő egyedül élt az erdőben. A gazdálkodást a megszokott módon végezte, nem is kevés sikerrel. A haszonból semmit sem küldött be az anyjának, de az nem is szorult arra, mert őket bőségesen ellátta a báró.

Ezért aztán a vagyona, a tőke, állandóan növekedett. Minden szükséges könyvet beszerezett, és - mivel itt senki sem zavart és ideje is volt bőven - tanult rendületlenül. Már az apja itthonléte alatt vizsgázott magánúton a gimnázium osztályaiból, ezeket most folytatta.

Csak a háború végére várt. Azt határozta el, hogy akkor búcsút mond a kapufélfának, és a fővárosba költözik, hogy ott befejezze a tanulmányait.

Minden alapja megvolt ahhoz, hogy a célját elérje, tanulmányait befejezhesse.

Az érdekes, hogy a féltestvérei közül csak a legidősebbet látta, mint kis pólyást, a másik kettőt sohasem, még távolról sem. Csak elképzelte őket, de igazi testvéri szeretetet érzett irántuk. Azok igazán nem tehettek arról, hogy ilyen szokatlan körülmények között jöttek világra.

++VII++

A háborúnak még mindig nem volt vége. A második hadsereg megsemmisült a Donnál. Az üldöző szovjet csapatok már a Kárpátokat is elérték, talán már át is keltek azon. Nem sokat tudott erről Marci, mert újságot nem járatott, és előfordult, hogy embert sem látott hetekig.

Azt sem tudta, hogy a szovjet csapatok már a Dunát is elérték, és az átkeléshez készülődtek.

Egyik este pislogó petróleumos lámpája mellett a könyveit tanulmányozta; a növények tudományos, latin elnevezését újította fel emlékezetében, mikor minden kopogtatás nélkül nyílt az ajtó, és hat szovjet katona lépett be a szobájába. Nem lepődött meg még azon sem, hogy a vendégek vezetőjében azonnal az apjára ismert. Nagy szeretettel ölelték át egymást. Természetesen első teendője volt, hogy a bőséges készleteiből jól megvendégelje őket. Étkezés alatt aztán megkezdődött a beszámolás.

Először az apja közölte vele mindent, ami az elválásuk óta történt. Valóban megsebesült, egy gránátszilánk koppantásától eszméletét veszítette.

Mikor magához tért, a sebesültvívők a front mögé, majd kórházba vitték. Sebe nem volt veszélyes, de csak lassan gyógyult. Ez még jó is volt annyiban, hogy ott a kórházban megtanult oroszul beszélni. Ezenkívül ott ismerkedett meg a szocializmus tanaival. Mikor a kórházból kikerült, jelentkezett katonának. A jelentkezését szívesen vették, mert a szovjet sereg már akkor közeledett a Kárpátokhoz, és szükségük volt olyan emberre, akik beszélnek az ott lakók nyelvét, és elláthatják a tolmács szerepét; az ilyenek fokozottabban alkalmasak felderítésekre is, mert ismerik a helyszínt. Most is ilyen szerepet tölt be.

Azt a feladatot kapta, hogy amíg a pontonhíd elkészül, derítse fel, hogy milyen erők vannak a Mecsek hegység táján és Pécs városában.

Ezért sikerült most neki pár percre hazalátogatni.

Az ifjabb Marci beszámolójának sem kellett hosszúra nyúlni, mert a történeteket az apja a később fogságba kerültektől már ismerte.

Apja mindent helyeselt, amit fia a távolléte alatt cselekedett.

A csábító megbüntetésére nem is gondoltak, mert a csábítót a zsidótörvény következményeként már régebben elvitték valahová, és nagy a valószínűsége annak, hogy talán már nem is él. A birtokot a kormány megbízásából most egy fiatal gazdász kormányozza, és a látszat azt mutatja, hogy az anyja most azzal él együtt. Annyi biztos, hogy kulcsárnő a kastélyban. Könnyen megesik, hogy még jobban szaporodik a család.

Aztán a további teendőkről tanácskoztak. Úgy döntöttek, hogy a fiatal Marcit beöltöztetik szovjet katonának, úgy érdemeket szerezhethet az ország felszabadításában. A felderítő járőr létszáma így egy emberrel megszorodott.

++VIII++

Úgy határoztak, hogy az ifjabb Marci két katonával a hegy többi részét és Pécs városát fogja felderíteni. Hozzáfogtak a terv végrehajtásához. A megállapodás az volt, hogy a Zengő hegy oldalában találkoznak, ott, ahol az út a kilátó felé kanyarodik.

A helyzet tökéletes ismerői voltak, így a kitűzött feladatukat még Pécs belső részeit is összejárták. Még a katonai állomásparancsnokság épületébe is bejutott, végighallgathatta, mikor egy altábornagy a törzsiszteknek adott utasításokat, hogyan hajtsák végre a város kiürítését.

Mikor a Dunához visszatértek, látták, hogy a pontonhíd már elkészült; a csapatok egymás után kelnek át rajta. A parancsnokságon beszámoltak a tapasztalataikról. Annak az volt a leglényegesebb része, hogy számottévő csapat a Mecsek zászlóaljon kívül sehol sincs, még a városban sincs jelentékenyebb erő. A német csapatok már mind visszavonultak nyugat felé; magukkal vitték mindazt az értéket, amit magukkal vittek; például a dohánygyár egész készletét elvitték teherautókra pakolva.

Marci jelentette az útjuk leghumorosabb részét is. Ugyanis az állomásparancsnokság épületéből az oda beosztott katonák, mikor ő ott járt, már mind meglógtak; ő egyszerűen átvette az ajtóőr szerepét ott, ahol a törzstisztek tanácskoztak.

A kiürítés sorrendjét állapították meg.

A tanácskozás közepén, egy fiatal főhadnagy lépett be; az altábornagynak jelentette, hogy ő Kaposvárról háromszázötven most bevonult újoncot hozott a Mecsek zászlóalj kiegészítése céljából. A tanácskozás félbe maradt, az altábornagy a főhadnaghoz fordult:

- Nagyon örülök, hogy jöttetek. Nincs egy épkézláb emberem sem, akikkel az előnyomló szovjet csapatokat feltartóztathatnám addig, míg a várost kiürítjük. A Mecsek zászlóalj ki tudja, hol fut. Menj ki a város keleti oldalára, és tartsd fel az ellenséges csapatokat!

A fiatal tiszt jelentett:

- Alázatosan jelentem, hogy az embereim mind most bevonult újoncok civil ruhában, csak a sapkájuk jelzi, hogy ők katonák. Nincsenek felszerelve, soha fegyver nem volt a kezükben. Ezekkel az ellenséget feltartani nem lehet.

- Az nem jelent semmit. Azonnal felszereljük őket, van itt mindenféle felszerelés. Úgy tudom, hogy ti székelyek vagytok, vagyis vitézek. Azt is tudod, hogy ha a hazát védeni kell, kell érte halni.

- Azzal teljesen tisztában vagyok, - felelt bátran, - de azzal is, hogy én kiképzetlen ifjakat mészárszékre nem viszek. Csapatom egyetlen fegyvere a pisztoly a zsebemben, én egyedül kimegyek a város szélére, feltartom az ellenséget, de azokat kiképzés céljából visszaküldöm oda, ahonnan jöttünk.

- Mi az? Te meg mered tagadni a parancsot? Hadbírótság elé állítlak!

- Nem érdekel. Inkább én egyedül, mint az a sok ártatlan fiatal... De bízom abban, hogy a hadbírók is emberek.

- Menjetek akkor innen a pokolba, vagy ahová akartok!

- Alázatosan jelentem, hogy ennek a parancsnak engedelmeskedem!

A fiatal tiszt eltávozott; én követtem a pályaudvarig, ahol az emberei vártak rá. Az utolsó vasúti szerelvény volt indulásra kész, tömve emberekkel. A főhadnagy tanácstalanul nézett szét.

Ekkor hozzáléptem, jelentettem, hogy én is udvarhely megyei vagyok, mint az ő emberei. Ne törődjön azzal, hogy tömve van a szerelvény! Adja ki a parancsot, hogy üljenek fel.

Én ismerem a fajtámat; el fognak férni ők is.

Megfogadta, elrendelte. Két perc sem telt bele, valamennyi ember talált magának helyet. Ő maga is felszállt a legutolsó marhaszállító vagonba.

A szovjet parancsnok megköszönte nekik a sikeres munkájukat; - bár csak a következő napra tervezte az előnyomulást, azonnal kiadta a parancsot a támadásra. Csapatái már azon az estén elérték a várost. A parancsnok a két Marcit magyar katonaruhában újra a városba küldte. Akkor ért a pályaudvarra, amikor az utolsó szerelvény éppen kiindult. Az utolsó három kocsi azonban nem volt hozzákapcsolva, így az ottmaradt. Ijedten ugráltak ki belőle az emberek, mert a pályaudvar őrsege akkor már az állomás felső végét elérte szovjet gyalogságra tüzelt, s azok géppuskatűzzel, aknavetőkkel feleltek. Láta, hogy az általa már ismert főhadnagy körülbelül ötven ottmaradt emberével a vagonok mögött keresnek fedezéket. Odasietett, és jelentette, hogy Szigetvár irányában még menekülhetnek, mert ott még nincsenek szovjet csapatok. Az lenne legjobb, ha vidám nótaszóval indulnának, mert akkor azt hiszik, hogy felmentő csapat érkezett, és akkor nem tüzelnek.

Ő maga kezdett egy pattogó dalt énekelni. A fiatal legényeknek ez tetszett, csakugyan vidáman dalolva vonultak ki a pályaudvarról; a tüzelés is megszűnt. Akkor még nem gondolt arra, hogy nemsokára újra összehozza azokkal a sors.

Azt a parancsot kapta, hogy haladjon tovább Kaposvár felé, hogy felderítse előttük a tért. Sehol nem volt látható, hogy ellenállásra készülnének. A szovjet csapatok mindenütt a nyomukban vannak, így jutottak el a Kaposvár melletti Voponárig. Ott utolérte a Pécsről távozott háromszázötven újoncot. Az estét velük töltötte. Felvilágosította azokat arról, hogy a háború elveszett; nincs semmi értelme, hogy az életüket tovább is kockáztassák. Az a legokosabb, ha hazamennek. Szerencsére polgári ruhában vannak, csak a katonasapkát kell eldobálni.

A szovjet csapatok nem sokat törődnek a polgári lakossággal, valószínű, hogy könnyen hazajutnak. Amíg a front átvonul, végezzenek a parasztoknál mezei munkát; aztán induljanak arra, amerre a Nap felkel. Megadta nekik egy Baja vonalában lévő révész címét, aki biztosan átsegíti őket a nagy vízén.

Másnap aztán látta, hogy azok megfogadták a tanácsát, mert a főhadnagy csak néhány emberével, s a kocsikkal haladt tovább nyugat felé. Később értesült arról is, hogy azok mindvégig gyalog téve meg az utat, szerencsésen hazajutottak. Örült, hogy a fajtájának néhány emberét megmenthette a jövő számára.

++IX++

A két Marci továbbra is mindig az előnyomuló csapatok élén járó magyar katonaruhában sehol sem keltettek gyanút. Mindig magyarul beszéltek, az apa sehol nem árulta el, hogy oroszul is tud. Mindig kitűnő adatokat tudtak hátra küldeni a parancsnokságra. Aztán márciusban Szent Elek, Burgau, Neudau mellett átlépték a Lappincs folyót, amely régen az országhatárt képezte, majd előbb Hartburg, Grázig jutottak előre. Akkor a parancsnokságuktól kérték a leszerelésüket, mert tekintve, hogy németül egyikük sem beszélt, tovább nem tudhattak olyan hasznos szolgálatokat tenni. A parancsnok köszönetet mondott eddigi igen hasznos szolgálataikért; ezt írásba is foglalta, átadta nekik, még kitüntetés is kaptak mindketten.

Visszafelé az útvonalat legnagyobb részét szovjet teherautókon tették meg, de jelentős távolságokat pedig gyalogosan. Jó időbe került, míg visszajutottak a fővárosba. Ez azonban nem bántotta őket, mert így jó nagy területet alaposan megismerhettek, tanulmányozhatták a háború nyomait. Viszont azt örömmel állapították meg, hogy a felszabadított részekben mindenütt megkezdődött a munka; a lakosság kezdte eltakarítani a háború nyomait, pusztításait. Tavasz volt, látták, hogy az emberek mindenütt a mezőn dolgoznak. Bizony, csak itt-ott láthattak gyenge lovakat, olyanokat, amilyenek a hadseregeknek nem kellek; ahol csak gyenge tehénkéék vonták az ekét, vagy ahol ez sem volt, ott az emberek ásóval, kapával estek neki a földnek, hogy nyárra ne maradjanak bevetetlen területek. Minden azt tanúsította, hogy a nép élni akar.

A fővárosban a Földművelődésügyi Minisztériumot keresték fel, ahol munkára jelentkeztek. Más iratot nem tudtak felmutatni, csak az orosz parancsnok írását, de mást nem is kértek tőlük.

Közölték, hogy az apa a háború előtt egy nagy erdőbirtokot kezelte, a fia pedig kertész. A szovjet parancsnok irata igazolta, hogy milyen nagy szolgálatot végeztek az ország felszabadulása érdekében; ennek jutalmazását kérte. Aztán két szakértő kérdések egész sorát tette fel nekik. Meglepetve azokat, hogy milyen szakszerű feleleteket kaptak.

Az apát, idősebb Marcit egy volt harmincezer holdas Eszterházy uradalom nagy erdőterületének rendezésével, fiát ugyancsak ugyanazon birtok több mint húszhektáros ősparkjának gondozásával bízták meg. Utasították őket, hogy ott a megbízott igazgatónál és a párttitkárnál jelentkezzenek. Megköszönték a pártfogást, örömmel indultak kijelölt állomáshelyükre. Ilyen remek megoldásra igazán nem számítottak.

Mind az igazgató, mind a párttitkár nagy bizalmatlansággal fogadta őket, de olvasva a minisztérium, s az orosz parancsnok írását, belehelyezték őket a megbízásukba. Ez apa kisgyermek korától kezdve mindig erdők között élt, a természetnek igai szerelmese. Bármerre járt, mindent alaposan megfigyelt, értett a rábízott feladathoz. Az eléggé elhanyagolt erdőbirtokot már hetek alatt rendezte. Hozzáfogott a kopáros helyek betelepítéséhez. Elkészítette az üzemtervet, hogy harmincéves forgóban hogy lehet azt hasznosítani, felújítani. Hogy hol és mekkora sávot lehet kitermelni, újrafásítani, mindig olyan fajtákkal, melyeknek az a talaj megfelel.

Az erdő vadállományát is megfigyelte; gondoskodott arról, hogy az esetleges szigorú telet is át tudjanak vészelni; az elszaporodott rókák irtását is megkezdte. Hamar híre ment a munkájának, és messze vidékekről is felkeresték tapasztalatszerzés céljából.

- Az ifjabb Marci már a tizennyolcadik életévét taposta, de jóval többet mutatott. A nagy, tágas kertészházban teljesen egyedül lakott. Maga főzött, ez sem jelentett neki gondot, hiszen évekig ezt tette. Minden más háztartási munkát maga végzett.

A kertészetnek nagy szakkönyvtára volt. Már az első napon megállapította, hogy ezek a könyvek sokkal jobbak, szakszerűbbek, mint az ő régi könyvei. Legfontosabb céljának ezek tüzetes áttanulmányozását tekintette. Minden üres idejében ezeket tanulmányozta.

Már kezdetben megállapította, hogy az ott lévő fák jelentékeny hányadát sohasem látta, ezeket a volt tulajdonos valaha más országból, más földrészekből telepítette ide. Legelső dolga volt tehát ezeket a könyveiből megismerni, tanulmányozni.

Jelentékeny számú segéderővel rendelkezett. Hozzáfoghatott a rendszeres munkához. Itt is legelső teendője a háborús nyomok eltüntetése volt. Mindenütt rendbe hozatta az ide-oda kanyargó gyalogutakat, mindegyiket vastagon beszóratta apró vörös-kaviccsal. A szétszórtan lévő, különböző mértani formájú virágágyakat rendbe hozatta, betelepítette virágokkal. Az volt a legnagyobb öröme, hogy a magas törzsű bokorrózsákat nem érte nagy károsodás, - bár azok az elmúlt télen nem voltak takarva. A hiányzók pótlásáról azonnal gondoskodott. Egyébként is mindig kedvence a rózsa. Arra törekedett, hogy lehetőleg minden ismert fajtát beszerezzen. Ha kellett, még a lopástól sem riadt vissza.

Közismert, hogy minden kertész őrzi az olyan fajtákat, melyekből hite szerint másnak nincs, az ilyenekről oltógallyat a világért sem adnak senkinek. Marci zsebében mindig ott volt egy borotvaéles oltókés; látogatás alkalmával nem volt nehéz egy-két szemecskét tartalmazó ágacskát zsebre csúsztatni, amit hazaérkezés után azonnal beszemzett.

Amit munkával el lehetett érni, azért pénzt nem adott; ő maga is ugyanúgy, sőt, még jobban dolgozott, mint az emberei. Az eléggé szűkös költségvetésével úgy gazdálkodott, hogy abból mindig valami újat szerezhessen be.

Az ilyen munka nyoma természetesen hamar meglátszik. Tapasztalatszerzés céljából mindig többen és többen keresték fel a kertészetét.

Csak az igazgatója volt mindig mindennel elégedetlen. Aztán azt követelte mindig, hogy igazolja a szakképzettségét. Marci ez elől mindig azzal tért ki, hogy a szakképzettségét ő Erdélyben szerezte. Már kérte is Romániából, de a mai rendezetlen viszonyok miatt még mindig nem kapta meg.

Közben, mikor csak tehetette, mindig tanult, hogy a szakképzettséget csakugyan meg tudja szerezni; ne csak tudása, hanem okmányai is legyenek.

++X++

Közben Marci egy hűséges segítőtársra tett szert. Volt az igazgatójának egy szöske kislánya, aki akkor még a népiskolát látogatta. Mindjárt kezdetben feltűnt neki, hogy ő, mihelyt hazaér, érdeklődéssel figyeli az ő munkáját, de csak tisztos távolból; közelebb menni nem mert. Ő is nagy érdeklődéssel figyelte a bájos gyermeket, mosolygott a félénkségén. Azt is megfigyelte, hogy minden esetben kinéz magának valami szép virágot, és mikor azt hiszi, hogy ő nem látja, lelopja, és elrejtve viszi magával a lakásukba. Igazán nem sajnálja tőle, hiszen itt rengeteg virág van; egy-kettő hiánya észre sem vehető. Aztán az a kis tolvaj maga is egy fejlődő rózsabimbó.

Észrevette, hogy a távolság naponta egyre kisebb lesz, aztán annyira felbátorodott, hogy meg merte szólítani:

- Bácsi kérem! Nem haragszik azért, hogy én mindig itt lábatlan-kodom?

- Dehogyan haragszom, kicsikém. Sőt, inkább így én sem vagyok soha egyedül. Kettesben a munka mindig jobban halad.

- Tehát ezután is mindig jöhetnek? Kérdezhetek? Talán még segíthetek is?

- Természetesen, örülök, ha jössz, örülök, ha kérdezel. Annak meg igazán örülök, ha segítesz is. De talán mutatkozzunk be egymásnak! Az én nevem Sükösdí Márton. De ezt így én igen hosszúnak találom. A barátaim egyszerűen csak Marcinak szólítanak. Mivel te nekem barátom akarsz lenni, neked is csak Marci leszek. Jó lesz így?

- Juj, de jó lesz! Csakugyan így szólíthatom?

- Örülök, ha ezt teszed. De áruld el te is a nevedet!

- Hátszeghy Csillának hívnak, de én azt nem szeretem. Ilyen neve senkinek sincs az iskolában. Csúfolnak is érte... Senki se mondja úgy. Mindenki Csillagnak csúfol. Pedig az apu hátslovának a neve Csillag.

- Pedig igazán szép neved van. Társaid pedig nagyon tévednek, mikor a Csillag szót csúfolásnak szánják. Hány táncosnő, énekesnő, hány színésznő, filmszínésznő szeretné, ha őt csillagnak neveznék. Ha jól tanulsz, te is elérheted, hogy valóban Csillagnak nevezzenek.

- Azért én mégsem szeretem. Valami más név kellene nekem.

- Tudod mit? Ha elfogadod, én Csincsillának foglak nevezni.

- Jaj, de érdekes! - Ez már igazán érdekes! ez igazán jó lenne...

- Egy kicsikét szokatlan név. Sok nőnek álma, hogy csincsilla bundája legyen. De én nem arra gondoltam, mikor ezt a nevet ajánlottam neked, hanem van nekem egy szép halványrózsaszín rózsám, amit nemrégiben nemesítettem. Most kezd kinyílni. Itt van, nézd! Látod? Minden szirmának bordó szegélye van. Ilyen rózsája még senkinek sincs. Még nevet sem adtam neki. Igazán jó, hogy jöttél, mert rátaláltam: „Csincsilla” lesz ennek a rózsának a neve. Meglátod, hogy rövidesen világra szóló híre lesz!

- Oh, ezt nem is tudom, hogy köszönjem meg a Bácsinak?

- Elég egyszerűen. Nem magázol. Ezután egyszerűen úgy szólítasz, hogy Marci! Úgy beszélsz velem, mintha a testvérem volnál, vagy mint jó pajtás.

- Ez nagyon nehéz lesz, mert a Bácsi nagy férfi, és én csak kis lányka vagyok.

- Nos, és egy férfinak nem lehet kis testvére?

- Megpróbálhatom... Marci! Engedd meg a húgocskádnak, hogy ezért a csillogó szép névért téged megcsókolhasson.

- Látod? Ez a puszi igazán nagyon jól sikerült. Ezt máskor is megteheted, mert a testvérek szeretik egymást.

- Meg is teszem. Csincsilla nagyon sokat akar tanulni Marcitól. Oh, én nagyon szeretem a természetet, a fákat, bokrokat, virágokat. Mindig azok között szeretnék élni; gondozni, ápolni, védeni, nevelni.

- És úgy néha-néha meg is lopni.

- Oh, Marci! Hát azt is észrevetted? Pedig olyan ravaszul szakítottam le mindig... De te ugy-e, nem haragszol azért rám?

- Bizony, mindig láttam, de nem bántam. Mosolyogtam, mert láttam, hogy te örülsz neki. Ezután is mindig a tied lesz a legszebb, hiszen itt van bőven. De az ilyet nem lopni, hanem kérni kell, vagy megérdemelni.

- És ha kérem tőled, meg fogom kapni?

- Mindig.

- Kipróbálom. A most keresztelt „Csincsillán” van egy, amelyik félig már ki van nyílvá. Azt is nekem adod?

- Természetesen, mert megígértem, és egy igazi férfi mindig megtartja a szavát. Ez különben sem lesz hiány, mert látod, hogy még van rajta több bimbó, melyek pár nap múlva ugyanolyanok lesznek, mint most ez.

- De ha én majd azokat is mind kérni fogom tőled egyenként?

- És én egyenként majd mind neked adom.

- Hát, ezért újra megpuszillak.

Valóban úgy is lett. Minden szabadidejét a kertben töltötte; együtt kertészkedett nagy pajtásával; minden nap elkérte a legszebb virágját, és mindig meg is kapta. Csak úgy leste, hogy mit csinál a barátja, mindent meg akart tőle tanulni.

A kérdések özönét intézte hozzá; és minden esetben megkapta a kimerítő magyarázatot. Azt elraktározta, és nem feledte el. Marci látta, hogy a kislány egyenesen virágkertésznek született. Ezért örömmel teljesítette minden kívánságát. Tanítgatta, és benne igazán jó tanítványra talált. A kapott virággal minden nap boldogan tért haza. A virágtengerben észre sem lehetett venni, hogy az elajándékozott hiányozna. A virágnak úgysis az a feladata, hogy valakinek örömet szerezzen.

Egy pár év telt el így. A Marci kertje országos hírnévre tett szert. Messze vidékekről jöttek ide tapasztalatokat szerezni. Vágott virágait naponta vitte a teherautó a főváros virágüzleteibe; versenyeztek, hogy ki kaphat többet. A Párt és a Kormány kiküldöttei valahányszor ezen a tájon jártak, nem mulasztották pár órára betérni ide. A hatalmas, és valóban növényi ritkaságokat tartalmazó parkot védett területté nyilvánították.

Egyszer aztán Marcinak feltűnt, hogy a minisztériumnak az osztályvezetője, aki a háború végén őket ide osztotta be, mindig gyakrabban jár le oda, és rendszeresen napokat tölt ott. Különösen az volt feltűnő, hogy nem a harmincezer holdas nagy Állami Gazdaság ügyei, hanem kizárólag csak a virágkertészet ellenőrzése érdekelné. Állandóan az ő embereivel beszél, azoktól kérdezősködik.

Azt tudta, hogy őt sem az igazgató, sem a párttitkár nem kedveli, sőt, amikor csak tehetik, valamivel kellemetlenkednek.

Ez azonban nem nagyon érdekelte, mert tudta, hogy ő jó munkát végez, sőt, az országra nézve hasznos, és hogy hibát ő nem követ el. A párttitkár mindig azon lovagolt, hogy nem vesz részt a taggyűléseken, nem végez pártmunkát, nem végez házi-agitációt, nem vesz részt az alapfokú szemináriumokon, a munkaszüneti napokon soha nem megy el a falujárókkal.

Arra hiába hivatkozott, hogy ő sokkal többet tud, mint amit ott tanulhatna, amit a szemináriumokon hallhat, és amit ő végez, az a legjobb pártmunka. Szeret csatangolni, amire igazán nem ér rá, mert itt a munkaszüneti napokon is bőségesen van munka. Hagyják őt dolgozni. Időközben Marci magába szívott minden szakmájába vágó tudományt, sőt cikkeket írt a szaklapokba, két könyve is megjelent már nyomtatásban, s azt szétkapkodták, már a második kiadás készül. Az egyikkel azt a célt igyekezett elérni, hogy minden dolgozót, mikor fárasztó munkájából hazatér, valóban otthon várják: fák, díszbokrok, virágok, és tegyék derűssé a környezetét; az otthon töltött idő valóban pihenést, kikapcsolódást jelentsen, és erőt gyűjtsön a következő napi munkára.

A szellemi munkásnak, az irodák lakóinak egyenesen áldás, ha a munkaszüneti napokon egy kis testi munkát végeznek a növényeik gondozásával. A másik könyvben azt fejtegette, hogy hazánk éghajlata olyan, amelyhez hasonló sincs az egész Európában; itt édesebb, zamatosabb a gyümölcs, nagyobb, illatosabb a virág. Ha ehhez hozzátesszük, hogy hazánk területének nagyobb százalékán a föld mélyében ott a meleg, sőt, a forró víz, az egész országot kertészetté varázsolhatnánk. Korai primőrárakkal, főzelékfélékkel az egész földrészt elláthatnánk. S most, a repülés korszakában még a legtávolibb országok fővárosaiba is pár óra alatt eljuthatna a vágott-virág; a szerelemtől hevülő nyugati ifjúság a mi virágainkkal ostromolhatná az imádottját. Egyik alkalommal újból észrevette, hogy a minisztériumi osztályvezető már napok óta itt tartózkodik, azt is, hogy már beszélt minden munkásával. Nem érdeklődött azoknál, hogy miről lehetett szó, úgy is sejtette.

Közismert volt abban az időben, hogy mindenkit, akinek valamilyen kívánatosabb munkahelye volt, igyekeznek kitúrni, kifúrni az állásából, hogy a helyét ők elfoglalhassák.

Hogy ez hogyan sikerülhet, az nem volt lényeges; való vagy valótlan ok mindig kézügyben van. A fúrást némelyek egész művészi színvonalra fejlesztették; a kiszemelt körül olyan hálót szöttek, amiből igazán nehéz volt kibonyolódni. Ha a céljukat így sem tudták elérni, de legalább felkeltették a kiszemelt ellen a gyanút. Az pedig állandó mosakodásra kényszerült, s ez lassan felőrölte az idegeit. Elég volt néha egy mondat, amely nem egyezett a Párt nézeteivel; csak ezt kellett a szájába adni. Esetleg hamis tanúkkal bizonyítani; a megtámadottnak nehéz volt az ellenkezőjét bizonyítani, hogy ő olyat nem tett, vagy nem mondott. Olyan is gyakran fordult elő, hogy valami az útjukban állt, a céljaikat keresztezte; az ilyet az akkori kifejezéssel élve, egyszerűen „ki kellett nyírni”.

Marci esetében nehéznek bizonyult a kitúrás, fúrás, nyírás, mert ő ezt a szót „ideg”, nem ismerte, a munkája ellen pedig nem lehetett kifogás. Azért ő sem állhatta meg, hogy egyszer, mikor az osztályvezetővel az egyik rózsalugasban üldögéltek, meg ne kérdezze tőle:

- Kedves Elvtársam! Már valamennyi emberemet kivallattad; nem mondanád meg, hogy mikor kerül rám a sor?

- Gondoltam, hogy te is észrevetted, pedig nem akartalak téged nyugtalanítani. Legelőször is kijelentem, hogy mind benned, mind apádban én teljesen megbízom. Emlékezhetsz arra, hogy a háború végén én alkalmaztalak titeket. Elismerem, hogy mindketten csodálatos munkát végeztetek. Azt is, hogy nem követtetek el semmi hibát.

Viszont azt te is tudod, hogy még ma is divatos a fúrás. Ti sem lehettek kivételek. Az a valóság, hogy irigyelnek titeket, és szeretnének a helyetekre kerülni.

- Ezt tudom, de ez engem egyáltalában nem izgat. Én nem követtem, és nem követek el hibát; a jó munkám pedig a közösségnek érdeke.

- Ezt én is jól tudom, sőt, éppen ezért jövök mindig én ide, mert jól ismerlek, más talán még hitelt is adhatna a vádaskodásoknak.

Az tény, hogy nem múlik el még egy hónap sem, hogy feljelentés ne érkezne ellenetek. Az ilyen mindig gyanút kelt, még ha az nem is valószínű, azt még akkor is ki szokták vizsgálni.

A ti esetetekben már csak azért is, mert a két jelentgető elég jó hírnévnek örvendő úgynevezett középkáder...

- Az nem nagyon érdekel, hogy kik azok, de azt mégis szeretném tudni, hogy mivel vádolnak?

- Nálam vannak a legújabb feljelentések. Fölöslegesnek tartom, de mégis ismetetem veled; csak a feljelentők nevét hallgatom el. Én látom, hogy ebben az esetben is kilóg a lóláb. Legfeljebb azt érték el, hogy a mai naptól kezdve nem rátok, hanem rájuk gyanakszom. Figyelj, felolvasom!

Aztán olvasni kezdett. Marci mosolyogva hallgatta. Agyafúrta volt az megfogalmazva. Olyanformán, hogy ne a feljelentőknek kelljen bizonyítani, hanem úgy, hogy a megvádolt legyen kénytelen bizonyítani, hogy ő ártatlan ebben az ügyben; az pedig minden esetben kétszeresen nehéz. Egyik sem vette komolyan, mindketten inkább nevettek azon. Azt egyikük sem vette észre, hogy a sűrű rózsalugas másik oldalán valaki hallgatózik. Csak akkor lepődtek meg, mikor a bejáratnál egy haragtól kipirult arcú szösze kislány perdült eléjük.

- Nem igaz! Nem igaz! Nem igaz! Hazugság! Hazugság! Hazugság!

Marci mosolygott. Az osztályvezető meglepetve figyelte a haragtól kipirult arcocskát.

- Mi nem igaz? Mi hazugság, Kislányom?

- Minden, amit a bácsi olvasott. Hazudott mind a négy, akik ezt Marcira ráfogták!

- Jó, ezt elhiszem. Én is úgy gondolom. De te azt honnan tudod?

- Honnan? Hát onnan, hogy ott voltam, mikor ezt írták. Velem nem törődtek. Ők ugyan nem mondtak akkor neveket, de most már tudom, hogy az én Marcikámról tanácskoztak. Az egyik diktált, a másik írt. Minden szavukat jól megjegyeztem. Pontosan azt diktálta, amit a Bácsi itt most felolvasott. Az pedig nem igaz. Az hazugság. Annál jobban ismerem én Marcit.

- Igazad van, Kislányom. Teljesen egyetértünk. Úgy általában miről tanácskoztak?

- Én csak a végén mentem be a szobába; akkor, mikor az egyik azt mondta:

- Eddig sehogy sem lehetett őket innen kitúrni, most tehát nincs más mód, ki kell „nyírni”. Írjad! Amit most írunk, az biztosan kitöri mindkettőnek a nyakát, aztán nem lesznek az utunkban. Én akkor nem gondoltam, hogy mi az, hogy „kinyírni”, de az biztos, hogy én a Marcimat, a pajtásomat nem hagyom...

- Köszönöm, Kislányom. Teljesen igazad van, ha őt véded, ő azt megérdemli. De megmondhatnád nekem, hogy te ki vagy? Mi a neved?

- Csincsilla... - Aztán hirtelen elhallgatott, még jobban elpirult; és szélesebben elszaladt. Mindketten mosolyogva hosszan néztek utána.

- No, te igazán jól választottad meg a védőügyvédedet. Határozottan ritkán lehet ilyen tökéletes védőbeszédet hallani. Engem ugyanis meggyőzött száz-százalékig. Elfogadom őt koronatanúnak. De ki ez a lányka? Az, hogy Csincsilla, nem elég.

- Az igazgatónk kislánya. Az iskolában most végzi a nyolcadik osztályt.

- Az igazgatód lánya?

- Igen, de az a legérdekesebb, hogy az apja ellen vallott, azért, hogy engem védelmezzon.

- Nem egészen értem.

- Te nem nevezted meg a feljelentőket, de én már előre tudtam, hogy azok; főmester az igazgató, segédje a párttitkár. A másik kettő pedig két vendégük, akik a múlt héten hosszadalmasabban itt vendégeskedtek. Az egyik olyan arisztokrata-pofa.

- A feljelentésre én jöttem ki, mint vizsgálóbíró. Az eljárást lefolytattam. Én a családtag vallomását is hitelesnek veszem. Ne vedd zokon, ha én leszek az ítélő-bíró is.

- Várom az ítéletedet.

- Te nem maradhatsz itt.

- Én? Miért?

- Egy gyanúm támadt, és azt ki kell vizsgálni. Higgyék ők azt, hogy sikerült tégedet kinyírni. Arról is hallottál, hogy sokan felfelé buknak; most is úgy lesz. A főváros közelében fogsz egy ilyen dolgot létesíteni, de nem ez lesz a főfeladatod; a Kertészeti Főiskolán fogsz tanítani, mint egyetemi tanár.

Te tudhatsz legjobban szakembereket nevelni. Így hajthatod a közösségnek, az országnak a legnagyobb hasznot. Apádat pedig át-helyezem a Mátrába, ott egy sokkal nagyobb Erdőgazdaság ügyeit intézheti. Csincsilla kár, hogy a te védőügyvéded nem nagyobb, mert én, mint egy elég koros agglegény is bele tudnék szeretni; csodaszép lány lesz néhány év múlva. Az biztos, hogy megállja a helyét majd az életben.

- Én is azt hiszem. Naponta együtt dolgozunk. Nem telhet el egy nap úgy, hogy ki ne jönne segíteni. Határozottan már ma is olyan, mint egy jó kertész; legalább annyit tud, mint aki diplomát szerzett. Ha majd befejezheti tanulmányait, biztos, hogy gyakran halljuk majd a nevét.

++XII++

Marci a főváros közelében fogott hozzá a szervezéshez. A munkája itt már inkább csak irányítás volt; megszervezni a fővárost övező kertészeteket. Hely és alkalmas szakember volt; de természetesen ezzel nem haladhatott nagyon gyorsan; egy ilyen létesítéshez idő kell. De a fejlődés gyors tempóban megindult.

A fő foglalkozása ezután inkább a tanítás volt, oktatni a főiskola hallgatóit, nevelni a jövő szakembereit. Mivel ő a szakmáját, a természetet rendkívül szerette, lebilincselő volt minden előadása; a tanulók szívesen hallgatták, sőt, várták, hogy mikor kerül rá a sor. Nem csak elméletileg fejtegette nekik az anyagot, hanem mint jó nevelő, szemléltette is.

Szabad idejükben mindenhová elvitte őket kirándulni, ahol valamit tanulni, ellesni lehet. A lapokban hetente jelentek meg cikkei, tanulmányai. Könyveket is írt. Ezeket külföldi nyelvekre is lefordították. A külföldi iskolák, egyetemek gyakran kérték, hogy náluk is tartson előadásokat, de ezt mindig, nagy elfoglaltságára hivatkozva, elhárította.

A valóságban ennek az volt az oka, hogy csak magyarul beszélt. Megpróbált egy pár nyelvet elsajátítani, de a lány idegen szavakat úgy megropogtatta, hogy nevetett, aki azt hallotta.

Belátta, hogy nincs jó nyelvérzéke, azonban nem akart nevetséges lenni. A volt állomáshelyére egyszer sem ment el; maga sem tudta volna megmondani, hogy miért kerüli.

Annyit tudott ugyan, hogy a Párt ott nyomoz, mert a helyükre rakott szakemberek alatt nem fejlődés, inkább hanyatlás következett be.

Pártfogójától azt is megtudta, hogy egészen más vonalon is nyomoznak, de egyelőre siker nélkül; habár voltak olyan jelek, hogy éppen ők a ludasak olyan témákban, amilyenekkel ők másokat vádoltak. Pártvonalon azonban nem lehetett ellenük kifogás; ha volt is valami a fülük mögött, azt remekül tudták leplezni.

A kezdeti időkben elég sok volt a Pártba befurakodott idegen elem, akiket rendszerint a reakció juttatott be oda. Ezek felderítése rendkívül nehéz feladat volt. Leginkább ezek voltak a lehangosabbak.

Pontosan ők hangoztatták legjobban, hogy a karrieristáktól, a befurakodott idegen elemektől meg kell tisztítani a Pártot. Sikerült is azoknak valóban sok szocialista módon gondolkodó jó szakembert, tudóst kidobadni, kinyírni úgy, hogy csak hosszú évek múlva jöttek rá a tévedésre. Néha egy ki sem mondott mondat ráfogása elegendő volt.

++XIII++

Az ötvenes években az tűnt fel, hogy még a zártkörű értekezleteken elhangzottakat is a Szabad Európa rádióban órák múlva már ismételték.

Ez csak úgy volt lehetséges, ha azt valaki rövidhullámú adón azonnal bemondta.

Egy-egy nevetségesebb újítás, vagy egy feltaláló titka sokszor hamarabb ismertebbé vált külföldön, mint itthon. Természetesen folyt a nyomozás, de nem vezetett célra.

A technika fejlettsége ugyan lehetővé teszi, hogy az ilyen adókat bemérjék; meg is tették, de mikor a helyszínre értek, már az ország egészen más vidékéről folyt az adás.

A hullámhossz is mindig váltakozott, de így is legtöbbször sikerült lehallgatni, az sem volt hiba, hogy az rejtjeles volt, mert azt hamar meg tudják ma fejteni.

Sok leadást lehallgattak, meg is fejtettek; csak azt nem tudták kideríteni, hogy ki vagy kik küldik azokat.

Csak az ellenforradalomkor derült ki, hogy az adóállomás egy állami kocsihoz volt szerelve; mikor az adás bemérésekor a nyomozók a helyszínre értek, ott már nem volt semmi, de ugyanakkor az adás onnan vagy nagy távolságra folytatódott. Egyedül a minisztériumi osztályvezető tapogatózott helyes irányban, akit a Csincsilla szavai vezettek a helyes nyom felé. Nyomozott és nyomoztatott; de ott olyan ügyesen leplezték manipulációikat, hogy semmit sem lehetett felhozni ellenük. Az ellenforradalom mutatta meg aztán, hogy helyes volt a gyanúja, mert a kitörés pillanatában a kastélyban azonnal működni kezdett az addigi titkos adó; a nap minden órájában sugározva szét a lázító beszédeket. Mikor a forradalmat leverték, az igazgató és a párttitkár már nyugatra menekült, és azóta is a Szabad Európa és a BBC-adókon keresztül folytatják a rágalmazást, izgatást a volt hazájuk ellen.

Marci távozása óta akkor járt először a volt munkahelyén, talán azért, hogy lássa, mivé lett az ő munkája, de a valóság az volt, hogy inkább a volt kispajtása sorsa érdekelt. A kislány azóta nagyra nőhetett... A volt munkásoktól annyit megtudott, hogy nem mehetett nyugatra az apjával, mert az ellenforradalom kitörése előtt két nappal összeveszett vele, és ismeretlen helyre távozott. Azóta sem hallottak hírt róla. Elmondták, hogy senkitől sem búcsúzott, senkinek sem mondta meg, hogy hová megy, egyszerűen: eltűnt! Egyedül az egyik erdőőr mondta meg, hogy hová megy; a főváros irányába távozott. Ő beszélt is vele, de hogy hová megy, azt neki sem mondta meg, csak megkérte, hogy ne említse senkinek, hogy ő látta. Ezért megtartotta az ígéretét. Nagyon keresték, de sikertelenül; azóta sem látta senki. Nagyon sajnálták, mert minden dolgozó szerette őt; mert a lányka kedves volt hozzájuk, szívesen elbeszélgetett velük.

Csincsilla nagyon elszomorodott, mikor a nagy pajtásának el kellett hagyni a kertészetet, Marci természetesen nem távozott búcsú nélkül. Próbálta őt vigasztalni, de az sehoggy sem sikerült neki. A fejlődő tizennégy éves kislány ragaszkodása már több volt, mint pajtáskodás vagy testvéri szeretet. Bármit is mondott neki, egyre csak azt hajtogatta:

- Ugy-e, Marcikám, nem felejtet el a te hűséges kis pajtásodat?

- Kicsikém! Azt te a legjobban tudod, hogy én kezdet óta szerettem a hűséges segítő-társamat, a kispajtásomat, testvérkémet. Árulás volna, ha valaha is elfelednék. Most a sors messzire dobott, de az újra összehoz; még találkozni fogunk. Sajnos, én most még csak a címemet sem tudom neked megmondani, de mihelyt ott el tudok helyezkedni, azonnal megírom neked; aztán néha küldünk egymásnak levelet.

Valóban írt is, azt többször is megismételte, de feleletet nem kapott. Az volt a helyzet, hogy a levél az apa kezébe jutott, aki ráismert Marci írására. A valóságban akkor tudta meg, hogy milyen viszony alakult ki kettőjük között. Ezt feltétlenül meg kell neki akadályozni, mert egészen más céljai voltak neki a lányával. Nem csak azt, hanem a következő érdeklődő levelet is elkobozta. Ezért a két jó pajtás teljesen elveszítette egymást.

A következő években kijárta a gimnázium osztályait. A forradalom évében érettségizett. Apjának bejelentette a szándékát, hogy a Kertészeti Főiskolán akar továbbtanulni. Apja azonban kijelentette, hogy nem tanulhat tovább, de arra nem is lesz szüksége, mert már az ősön férjez fog menni. A barátjának megígérte, hogy mikor elérte azt a kort, hozzáadja feleségül. Az pedig már ezen az ősön lesz.

- Kihez? Vagy azt nekem még megkérdeznem sem szabad? Csak úgy megkérdezésem nélkül szeretnél dönteni a sorsomról?

- Miért mondtam volna? Minden nő örül, így te is örülhetsz, hogy bejuthatsz az arisztokraták közé, mert a vőlegény, akit neked szántam ősnemes, gróf Hegyháthy Benő.

- Csak úgy, ismeretlenül?

- Ismered. Emlékezz csak vissza! Még kislány voltál és bejöttél oda, ahol tanácskoztunk Ott ült akkor, ahol tanácskoztunk. Ott ült az asztalfőn.

- Talán az öreg körszakállas? Az, aki akkor azt mondta, hogy ki kell nyírni azt a két pasast?

- Nos, látod, hogy emlékszel rá. Igazi daliás férfi!

- Az dalia? Hiszen még Nálad is öregebb!

- A kor nem számít. Az a fontos, hogy főnemes, arisztokrata, így te is bejutsz a felső tízezer közé... sőt, neked azt is elárulom, hogy ő még ebben az évben miniszter lesz, te pedig kegyelmes asszony leszel.

- Okosabb, ha lemondasz a fanatikus tervedről. Egy dolog mindenképpen bizonyos, hogy én egy ilyen bárgyú, karikatúra pofájú félkegyelmesnek sohasem leszek a felesége.

- Majd másképpen gondolkozol pár hónap múlva, mikor a vörösöket innen kiséprűzzük, megtisztítjuk az országot, és újra mi kerülünk felülre; visszatérnek a régi szép idők.

Csincsilla az apjával történt beszélgetés után mindig kerülte a vele való találkozást. Nem értette ugyan annak a célozgatásait teljesen, de azt tisztán látta, hogy valami szörnyű dolog készül. Nem tudta elképzelni, hogy azt hogyan lehetne megakadályozni. Ha volna valaki kitől tanácsot kérhetne? Ilyet pedig csak egyet tudott elképzelni, Marci! De ki tudja, hogy hol lehet? Most már tisztában volt azzal, hogy ő biztosan írt is neki, de leveleit az apja elkobozta. Végül elhatározásra jutott: hirdetni fog az újságban. Valóban több napilapban többször megjelent ez a hirdetés:

- Marci! Fontos! Jelentkezz! Jelige: Csincsilla.

Csak az volt a baj, hogy Marci sohasem olvasta a hirdetési rovatot.

Az is különös volt, hogy Csincsilla Marciról soha nem hallott, pedig akkor már országos híré ember volt; a nevét mindig lehetett látni az újságokban; már több könyve is megjelent. Viszont a gimnázium tárgyai között nem szerepel a kertészet, és ő egyáltalában nem szokott újságot olvasni. Könyveket ugyan olvasott, de életkora magyarázza azt, hogy inkább azokat kereste, amelyik a szerelemről szólt. Az erőszakos szétválasztás még fokozta ragaszkodását, maga is beismerte, hogy volt pajtásába szerelmes; arra is kész volt, hogy ha találkozhatnak, ő maga bevallja ezt neki. A hirdetését éppen ezért többször is megismételte, de nem ért el sikert.

Az ellenforradalom kitörése előtt két nappal az apja hívatta az irodájába. Tudta, hogy most is a szokott nóta következik; az, hogy őt meggyőzze, rábeszélje terve elfogadására. Még mosolygott is magában, mert előre készült, hogy miket fog felelni.

A belépés után nagyon meglepődött, mert apját nem egyedül találta ott. A másokra azonnal ráismert.

- Kislányom! Már sokszor beszélgettünk róla, mindig szeretettel vártuk, hogy jöjjön... Íme, itt van a te szeretettel várt vőlegényed, gróf Hegyháthy Benő.

- Már többször elmondtam neked a véleményemet; azóta sem történt nálam változás. Viszont a vendégedet megbántani nem akarom, azért a leghelyesebb, ha azonnal távozom.

Indulni akart, de a vőlegényjelölt megfogta a kezét, és beszélni kezdett:

- Kisasszony! Megértem a tartózkodását. A valóság az, hogy még nem ismerhet. Bizonyos, hogy a szándékom, elhatározásom komoly. A mi ősi családunkba soha polgári származású nő be nem furakodhatott. A kisasszony lesz az első, aki oda bejut. Mikor, mint gyermeket megpillantottam, azonnal elhatároztam, hogy magamévá teszem. Most elérkezett az idő... a feleségem ellen már beadtam a válópert, már csak az ítélet van hátra. Eztán majd a helyére ültetem... De addig is mi ketten bejárjuk együtt Európát, a földrész legirigyeltebb asszonyává teszem. Csak pár nap, és indulhatunk. A vörösöket kiseprűzni csak napokig tart. Mi akkor indulhatunk.

Csincsilla csodálatos nyugalommal hallgatta végig, aztán tárgyilagosan megadta a választ. Először azt kérdezte:

- Mindent elmondott?

- Mindent, - felelt a báró, bámulva - mit mondhatnék még többet? Egy főnemes kimondott szava szent; az mindig teljesítve lesz.

- Mindent végighallgattam, és teljesen megértettem. Feleségül kér ugyan, de előbb utazgatni akar velem, mint szeretőjével, talán tanulmányozás céljából; mit lehet tudni, lehet, hogy nem is lesz megfelelő, sőt, raktáron van bizonyára, hogy főnemesi családjának többi tagja sehogy sem járul hozzá, hogy egy polgári származású nőhöz lealacsonyodjék. Ezt előre sejtem, mikor apám hetek óta kísérletezett a rábeszéléssel.

- De kislányom! Gondold meg! Te nem tudhatod, hogy az ellenforradalom egyik vezetőjével beszélsz, aki már ma is a valóságban miniszter, az ország egyik vezetője. Ne vegye rossz néven a Kegyelmes Úr egy meggondolatlan gyermek szavait!

- Szó sincs meggondolatlanságról! Alaposan meggondoltam, mióta a rábeszéléssel kísérletezel. Most közlöm azt is, hogy valóban férjhez megyek, pontosan ahhoz, akit ti akkor régen ki akartatok nyírni!

Azt ugyan nem tudom, hogy hol van, hol találhatok rá, de biztos vagyok abban, hogy valahol megvan. Annak leszek a felesége, mert az nem olyan aljas, mint egy úgynevezett főnemes, az valóban olyan nemes, hogy képtelen volna ilyen aljas ajánlatot tenni. Mint gyerek, ismétlem csak, de hogy vörös-e a színe, azt nem tudom, de a szót sem ismertem még akkor, sem azt, hogy az mit jelent. Ha vannak olyanok, azok biztosan az én Marcikámhoz hasonlítanak. Nem ajánlom tehát, hogy kikezdjete azokkal, mert valószínű, hogy azok seprük ki innen az ilyen szemetet. Se főnemes, se arisztokrata, se Európa irigyelt asszony, se egy félkegyelmes felesége nem leszek!

Kővé meredve hallgatta végig a szónoklatot a vőlegény-jelölt; azt, hogyan gúnyolja ki a felajánlott fényt, az igazán leereszkedő fényes ajánlatát. Aztán hebegve próbált szólni:

- De kérlek... Ez mégiscsak...

- Hagyd, Kegyelmes Uram! Bízd csak rám! Majd én elintézem... Tudhatod, hogy milyen a mai ifjúság... Ha csak egy picit is fiatalabb volnál; érthető, hogy a fiatal a fiatalat keresi. De viszont ő is nő, a név, a cím, a rang, a fény, a pompa nála is majd megteszi a hatását. A nők legfőbb álma az.

Aztán még sokáig beszélgettek, tervezgettek. Természetesen megnyugtatta, hogy egy nap se múlik el, és a karjai között találhatja a kis makrancoskodót...

Hiszen a valóságban már meg is volt a beleegyezése, a hiba csak az európai körút emlegetése volt. A végén, mikor vendége már a szobájába indult, így fejezte be:

- Tehát döntöttünk. Holnapután este én innen megadom a jelt. Ugyanakkor megszólal innen az első igazi nemzeti adóállomás. Természetes, hogy a Kossuth és a Petőfi adó hullámhosszán sugározzuk az adásokat. Napok alatt tiszta lesz itt a tér.

Az apa kereste a lányát azért, hogy megleckéztesse. Végigjárta a szobákat, azután a parkot is. Mivel sehol sem talált rá, kérdezősködött a munkásoktól, alkalmazottaktól, de nem látta senki. Az egyik írnok tudott annyit közölni, hogy ő látta, mikor kiment a főbejáraton. Úgy volt öltözve, mint aki a hegyekbe indul túrázni; meleg sapka, bőrkabát, szeges bakancs, kezében pedig egy szeges bot. Gyakran látta így már ezelőtt is, mikor a hegyek közé indult kirándulni.

Az apa sejtette, hogy mi történt. Mozgósított mindenkit, hogy keressék meg és hozzák vissza, még ha nem is akar. De bizony, a kutatás hiábavalónak bizonyult, nem találtak rá. Két napig kutattak mindenfelé, de nem volt annak semmi eredménye.

Aztán kitört az ellenforradalom, és az apának nemsokára a cinkosaival együtt nyugatra kellett menekülni. Azóta is ott van; gyakran gyalazza a Szabad Európa Rádióon vagy a „Bibicin” a volt hazáját. Az eltűnt lányáról azóta nem hallott senki semmiféle hírt.

Csincsilla pedig valóban turista-útra indult. Azt tudta, hogy ahová ő most indul, oda nem valók az ő lenge nyári ruhái. Úgy öltözött tehát, mint aki hegymászás céljából a havasok közé indul. A lényeg, hogy a hűvös őszi időben nehogy megfázzon. Nem ült vonatra, mert a távíró segítségével hamar utolérhetnék. Egyedül biztos út a gyaloglás. A főváros messzire van, de az nem baj. Attól nem félt, hogy nem bírná ki addig. Célja volt, hogy ott a tanulmányait folytassa a Kertészeti Főiskolán, és majd úgy keresi meg magának a kenyeret. A munkát már gyermekkorában megszokta, megszerette a nagy pajtása példája nyomán.

Az erdőőr, akivel találkozott, megígérte, hogy nem árulja el azt, hogy merre ment. Már az első nap jó hosszú utat tett meg. Egy kis falucskában a szélső házban töltötte az éjjelt. Egy öreg parasztpár lakott ott, szívesen fogadták, még meg is vendégelték őt. Az ősz hajú parasztember reggel megmutatta neki azt, hogyan rövidítheti meg az útját. Alig pirkadt még akkor, amikor elindult. Ruganyos léptekkel haladt. Az egy napi gyalogsétának nyoma sem látszott, nem érzett fáradságot sem.

Most érezte először szabadnak magát. Pénze, értéke nem sok volt, de ez nem csüggesztette; majd szerez. Marci mellett megtanulta, hogy munkával meg lehet keresni a kenyeret.

Mióta a pajtását elűzték, úgysem szerette az otthonát. Még a parkba, a virágoskertbe sem volt kedve lemenni. Sírni tudott volna, amikor látta, hogy a Marci által féltve őrzött fákat, ritkaságokat tűzifának aprítják fel. Ő mindeniket ismerte, a pusztulásuk fájdalmat okozott neki. Attól a perctől kezdve az apját mindig kerülte, csak az asztal mellett vagy véletlenül, ha találkoztak. Egyenesen örült, mikor a városba, a gimnáziumba kellett menni, nem kell addig otthon lenni. Szokatlan szorgalommal tanult; társai egyenesen csodálták ezért. Egyedüli szórakozása az volt, ha a tornaterembe mehetett, és ott töltötte a szabadidejét. Eddig is edzett, volt, de a rendszeres torna még edzettebbé tette. Útközben is sokszor gondolt erre, tudta, hogy ennek köszönheti, hogy a gyaloglástól még csak fáradtságot sem érez.

Már alkonyodott, mikor egy nagy Állami Gazdaságba ért. A mezőről éppen vagy tíz fiatal lány igyekezett haza a munkából, út közben vidáman daloltak. Hozzájuk csatlakozott. Mikor azoknak elmondta, hogy mi a célja, hogy a fővárosba igyekszik és most szállást keres; a hasonló korú lányok hívták, hogy tartson velük, náluk alhat. A gazdaság kényelmes munkásszállást épített, ott ellehet velük, szívesen fogadták őt. Az egyik élelmesebb lány még finom vacsorát is szerzett neki. Nevette a szakácsnőt, akinek bemagyarázta, hogy elszámolta a kiadott porciókat, mert az eggyel kevesebb. A szakácsnő esküdött, hogy ő nem tévedhet, mert minden kiadott adag után egy gyufaszálat féltetett.

- Jó, de én akkor éhen maradok, s reggelig éhen halok; az pedig a maga lelkén száradna.

- De hiszen láttam, hogy te előbb elvitted a tiédet.

- Már pedig ilyet ne mondjon, Borcsa néni. Biztosan sokat kortyolt abból az üvegecskéből.

A szakácsnőnek mindig volt a keze ügyében egy kis üveg, így valóban most is ivott, de azt titkolta, azért suttogva mondta:

- Hallgass! Ne irigyeld! Inkább adok neked egy jobb, egy nagyobb adagot.

A lányok nagyon jól mulattak, mikor ezt elmesélte. Vacsora után a kultúrterembe mentek, hogy szokás szerint a TV előadásait nézzék. Alig helyezkedtek el, mikor megjelent közöttük a gazdaság igazgatója. Mikor csak az ideje engedte, az mindig előadásokat tartott nekik, mindig olyan tárgyból, melyből sokat tanulhattak. Olyan humorosan tudta előadni, hogy a lányok mindig várták a következőt. Jó módszer volt ez arra, hogy a szakképzetlen munkásait észrevétlenül továbbképezze. Most is örültek ennek, de úgy igyekeztek elhelyezkedni, hogy a vendégüket ne vegye észre.

Valóban, ezen az estén is kitűnő előadást tartott, pontosan a kertészetről. Azt úgy összeszótta adomákkal, tréfákkal, hogy a hallgatói állandóan nevethettek, mulathattak. Csilla is szívesen hallgatta, ő is mulatott az érdekes, fordultatos előadáson. Azt is megállapította, hogy az igazán egyszerű, így a hallgatói sokat tanulhattak abból. Az igazgató az előadása alatt semmi jelét nem adta, hogy a lányok vendégét észrevette volna. Csilla is csak akkor döbbsent meg kissé, mikor az előadás végén kimenés közben odaszólt hozzá:

- És te, Kislányom, hogy kerültél ide?

Csilla azonnal vallott. Elmondta, hogy a fővárosba igyekszik, ahol a Kertészeti Főiskolán akar továbbtanulni. Ebben az évben érettségizett. Most oda igyekszik, hogy ott jelentkezzen; itt érte az este. A lányok olyan kedvesek voltak, meghívták, hogy reggelig legyen velük. Az igazgató öreg, nagy tapasztalatú ember volt, így azonnal látta, hogy itt valami szokatlan, rendellenes dologról lehet szó, azért így szólt:

- Nagyon helyes az, hogy a lányok magukhoz hívtak, s az is, hogy a meghívásukat elfogadtad, még helyesebb. Egy olyan fiatal lánykának, mint te vagy, nem éppen veszélytelen ilyen hosszú úton egyedül kóborogni. Beszélni szeretnék veled. Menjünk az irodámba! Aztán visszatérhetsz a lányokhoz!

Csillának szimpatikus volt az igazgató, ezért nyugodtan követte őt az irodába. Az ott leültette, és barátságos hangon felszólította, hogy részletesen mondja el neki a terveit. A végén ezeket mondta:

- Nézd, kislányom! Úgy látom, hogy te még nem vagy tisztában mindennel, nem vagy teljesen tájékozott.

Azt tudnod kellene, hogy a főiskolán ilyenkor nincsen felvétel, oda tehát te ebben a tanévben nem juthatsz. A fővárosban a megélhetés nem éppen könnyű feladat. Nekem, öreg bácsinak, mindent őszintén elmondhatsz. Meghallgatlak, megígérem, hogy nem árulak el. Mondd el a történetedet, csak úgy, nevek és hely megnevezése nélkül. Ha mást nem is, de tanácsot biztosan tudok neked adni. Engem sokra megtanított az élet, nagyon nehezen jutottam fel oda, ahol most vagyok. Jólesik, ha a hozzám hasonló sorsúaknak valamiben segítségükre lehetek; segítséget, munkát, vagy tanácsot adhatok.

- Csakugyan, nem juthatok be ebben az évben a Kertészeti Főiskolába?

- Nekem elhahotod. Oda a jelentkezés mindig tavaszon történik. Általában több a jelentkező, mint ahányat fel tudnak venni.

- Akkor valami mással fogom megkeresni a kenyeremet. Elhelyezkedem valamelyik főváros körül lévő kertészeten, vagy TSZ-ben. Tudok én dolgozni és értek is hozzá.

- Azt én is gondolom és elhiszem. De egy sokkal nagyobb baj van. Itt még senki sem tudja, de én már igen: a fővárosban ma este kitört az ellenforradalom. Ott most zivataros napok következhetnek.

- Én is ettől féltom.

- Mi ez? Te sejtetted, hogy ez következik?

- Nem csak sejtettem, de tudtam.

- Tudtad? Akkor igazán az a leghelyesebb, ha hozzám teljesen őszinte leszel.

- Jó. Én bízom az Igazgató bácsiban. Tehát mindent őszintén elmondok.

Aztán mindent elmondott, ami vele kisgyermekkorá óta történt. Neveket, helyet nem említett. Az igazgató nagy érdeklődéssel hallgatta végig.

- Azt nagyon helyesen mondtad nekik, hogy nehéz lesz az a seprűzés.

A hatalom a népé, a dolgozóké; így biztos, hogy azok maradnak most is felül. Az ingyenélők nem ülhetnek újra a nyakunkba. Ez a zavargás csak napokig tarthat. De azért azt mondom neked, hogy ne menj tovább.

Én itt biztosítani tudom, hogy a következő évig, vagyis míg a főiskolára beiratkozatsz és ott elhelyezkedhetsz, itt maradhatsz nálunk. Bevárod azt az időt, s akkor jelentkezel továbbtanulásra.

- Az igazán jó volna. Ezt hogy köszönhetem meg?

- Azért nem jár köszönet. Fizetsz majd a jó munkáddal. Ne hagradj, de én tudom, hogy honnan jöttél, kitaláltam a szavaidból. Én jártam ott tapasztalatokat szerezni; ott valóban csodálatos dolgokat lehet látni. Teljesen biztos vagyok abban, hogy amit rád akarok bízni, ott te megfelelsz.

- Annyi biztos, hogy igyekezni fogok.

- Itt most készült el az új, központi épületünk. Előtte egy nagy szabad tér van. Ott valami olyat szeretnék megvalósítani, mint amit ott, nálatok láttam. Vállalod-e ezt a feladatot?

- Oh, azt a legnagyobb örömmel!

- Hozzáteszem ahhoz, amit már mondtam, hogy a húgom a Kertészeti Főiskolán tanárnő; így még az is lehető lesz, hogy ezt az évet se veszítsd el. Az megteszi a kedvemért, hogy lehetővé teszi azt, hogy te, mint levelező-tagozatos, ebben az évben is tanulhass.

Az idős férfi nem tudta megakadályozni, hogy a lányka meg ne csókolja a kezét.

- Hagyd, Kislányom! Senkinek se csókolj te kezét! de különösen ne férfiaknak, még, akkor sem, ha az öreg is. Neked valóban az lesz a legelőnyösebb, ha itt maradsz. Nekünk még annál is többet jelent majd. Én azt látom előre, hogy te itt olyat alkotsz, amiért minket irigyelni fog a többi gazdaság. Tehát részben önzés is az ajánlatom. Az a leglényegesebb, hogy megegyeztünk. Most visszamehetsz a lányokhoz. Közöld velük, hogy ők lesznek a brigádod tagjai; tehát te vagy a főnökük. Holnap akár meg is kezdheted a munkádat.

++XV++

Az idő gyorsan haladt, Csincsilla szorgalmasan végezte a rábízott munkát. A főépület előtti térséget valóban olyan formában alakította ki, mint ahogy az otthon volt; a kastély előtti térséget igyekezett itt is megformázni. Betelepítette az otthonihoz hasonló növényzettel. Ő is különösen kedvelte a magas törzsű és bokorrózsákat, futórózsákat.

Egy arra járó embert megkért arra, hogy onnan hozzon a különböző fajtájú rózsákból egy-egy oltógallyat. Ha ügyes, észre sem veszik, hogy ha egy tarisznyára-valót összeszed. Az a fiatal fiú, akit erre megkért, eleget tett a megbízásnak, mert egy holdvilágos éjszakát kihasználva, majdnem valamennyi töről metszett egy-egy kis szálacskát. Leginkább annak örült, hogy a „Csincillából” is volt azok között. Aztán még az is előnyére játszott, hogy mint szép fiatal lány, ha kért valamelyik kertésztől, azok készséggel adtak neki. Ezzel elérte, hogy már a második évben több fajtája volt, mint az otthoni parkban volt.

Nagyon jól értett a szemzéshez, ritka eset volt, hogy valamelyik ne eredt volna meg. Általában Marci mellett jól megismerte a kertészet minden fogását, és itt hasznosította ismereteit. Már kezdtek ide járni a kertészek, tapasztalat-szerzés céljából. Valamennyi rózsájának ismerte a nevét, de a „Csincilla” nevét senkinek sem árulta el; az egyedül az ő virágja volt.

Az igazgató támogatása lehetővé tette, hogy mint levelező hallgató folytassa a tanulmányait. Az estéket mindig tanulásra fordította. Az orvos, állatorvos, agronómusok, mezőgazdasági mérnökök mind próbálkoztak udvarolni a szép kertésznőnek, ezekkel szívesen elbeszélgetett, eltréfált, de továbbjutni egyiknek sem sikerült.

Már gyermekkorában szívesen forgatta nagy pajtásának a könyvtárban talált könyveit. Ezekre most mind visszaemlékezett; a fizetéséből mind hasonló köteteket szerzett be. Tapasztalta, hogy azokból sokkal többet tanulhat, mint a tankönyveiből. Újságot nem járatott, nem érdekelt őt a politika. Ez volt az oka annak, hogy semmi hírt nem hallott Marciról sem, mert az már akkor híres ember volt, mindig szerepelt a neve a lapokban.

++XVI++

Marci ez alatt végezte a feladatát, szervezte a kertészeteket, tanított a főiskolán. Gyakran tartott előadásokat az ország különböző tájain, a szakiskolákban. Aztán, mint szakértő is sok helyen megfordult.

Szava döntött mindenütt, ahol új kertészetet akartak létesíteni, vagy a régit felújítani.

Egy ilyen alkalommal a pécsi egyetemen tartott egy előadás-sorozatot. Az előadások után mindig gyalog ment haza, habár már volt neki egy jó autója. A múltból való megszokás volt, hogy szerette a gyalog-sétákat, a kocsiját csak hosszabb távokon használta. Egy ilyen alkalommal éppen a Dóm-téren ment át, mikor ott egy nagy csoportosulásra lett figyelmes. Ő is odasietett megnézni, hogy mi történhetett ott. Láta, hogy egy idősebb, de még középkorúnak számítható nő fekszik a kövezeten. Az embergyűrű csak nézi, de egyik se próbál rajta segíteni. Az egyik bábéskodó aztán közölte, hogy egy megveszekedet motoros elütötte, aztán segítség nélkül továbbszáguldott. Egy másik kiegészítette azzal, hogy ő jól ismeri a sérültet, mert az a majolikagyárban dolgozik, ott, ahol ő. Szerinte nem teljesen a motoros a hibás a balesetért, mert ez mindig részeg; csak azért nem dobják ki a gyárból, mert három szép lánykája van, és az igazgatójuk sajnálja őket. Azok sorsa igazán nem irigyelhető, mert az anyjuk mindig elissza azt a pénzt, amit keres. A lányai sokat szenvedhetnek ilyen anya mellett.

- De miért nem segítenek most rajta? Telefonáltak-e már a mentőkért?

A bábéskodók arról mindnyájan elfeledkeztek, csak bábéskodtak. Ekkor ért oda az egyik hallgatója.

- Tanár bácsi! Azonnal telefonálok a mentőkért, - mondta, - és elrohant.

Marci utat tört a tömegen át a szerencsétlenül járt asszonyhoz. Azonnal ráismert; az ő anyja feküdt a kövezeten. Felkarolta. Láta, hogy eszméletlen. Szerencsére, azonnal jött a mentőkocsi. Bevitték a klinikára. Az orvos nemsokára közölte, hogy menthetetlen, legfeljebb percei vannak hátra. Lehet, hogy még rövid időre eszméletre tér.

Marci leült az ágya mellé, és elgondolkodott. Hibáztatta magát is a történetekért. Ha valami módon felvette volna vele a kapcsolatot, ez talán meg sem történt volna... Igaz, hogy mikor ő a Mecsekből elkerült, akkor még jó módban élt, nem szorult támogatásra. Az is érthető, hogy sem ő, sem az apja nem keresték vele a kapcsolatot, a múltban történetek miatt; nem is számíthatott arra.

Azért mégis hibás. Az apját még megértette, mert azt csúnyán becsapta, de végeredményben neki az anyja, aztán a gyermekei, az a három lányka, neki féltestvérei; azokat igazán nem lehet az anyjuk cselekedeteiért felelőssé tenni. Amíg így gondolkozott, az anyja egyszerre kinyitotta a szemét:

- Marci! Te vagy? Óh, de jó. Mégis csak gondoltál rám. Tudom, hogy nem érdemlem meg.

- Nyugodj meg. Meggyógyulsz, s akkor minden jól lesz.

- Nem. Érzem, hogy végem van. Jobb is, ha megyek, mert én már megváltozni nem tudok.

- Én majd segítek Neked. Az orvos is.

- Csak azt a három ártatlant sajnálom... Én taszítottam őket a nyomorba. De te, ugy-e, jóvátessed az én bűneimet? Hajolj a közelembé... a testvéreidet rád...

Többet már nem tudott mondani, meghalt. Marci még azt sem tudhatta meg tőle, hogy hol található meg a testvéreit. Semmi igazolványt, iratot nem találtak nála. Hamar határozott. Intézkedett a temetés ügyében, aztán a majolikagyárba ment; a munkahelyén biztosan tudják, hol lakott. Ott természetesen fel volt jegyezve a címe, a város legszelebb utcájában. A megadott számnál érdeklődött; egy öreg nyugdíjas lakott a kis házban. Aztán a lakhelyükre kísérte Marcit. Az udvar hátsó részében volt a lakás.

- Uram! Én szállást adtam annak a részegesnek ingyen, de csak a három lánya kedvéért tettem, mert ő igazán nem érdemelte meg. Szerencsére a fáskamrám téglalapú, ott még a szél sem érheti őket. Fűtve az sohasem volt, nem is lehet még télen sem befűteni. Csoda, hogy ott meg nem fagytak az ártatlanok. Talán éhen is haltak volna, ha én mindig nem adtam volna nekik szegényes ételmaradékaimat. Az anyjuk mindig az utolsó fillérig megitta, amit keresett. De itt van... Ez volt a szállásuk már évek óta.

Kinyitotta az ajtót; az eléggé tágas helyiségben nem volt semmi bútor, csak a sarokban valami deszkából összeeszkábált ágyféle; azon összebújva, rongypokrócokba csavarva didergett a három kislány. Marci egy pillanatig elhűlve, szótlánul bámult, mintha nem hinne a szemének, aztán a háztulajdonoshoz fordult.

- Engedje meg, hogy köszönetet mondjak magának!

Valóban emberséges cselekedet volt, hogy az ártatlanok fölé legalább fedelet adott, és maradékait is nekik juttatta, így megmentette őket az éhhaláltól. Ezek igazán sokat köszönhetnek magának. Ez a helyzet mindent megmagyaráz... sajnos, én eddig még azt sem tudtam, hogy léteznek, élnek. Ma a Dóm-téren az anyjukat elütötte egy örült motoros, és meghalt. Ismételve köszönöm, amit értük tett. De bemutatkozom: Sükösdí Márton, egyetemi tanár vagyok, ezeknek a lányoknak a féltestvére. Az egyenesen csoda, hogy rájuk találtam. Még egy nagy szívességet kérek!

- Ha tehetem, megteszem.

- Sétáljon el a vendéglőbe, ott ismernek engem. Állítson össze egy igazán jó ebédet, kiadósat! Gyula főpincér segítségére lesz. Aztán a pincérek hozzák ide! Itt fogunk ebédelni. A költség nem számít.

- De még milyen örömmel teszem ezt! Mindig úgy szerettem szegénykéket. Sajnos, úgynevezett régi nyugdíjas vagyok, többet nem tehettem értük.

Életkorát meghazudtoló gyorsasággal sietett tova, hogy a rendelésnek eleget tegyen. A három lányka összébújva még mindig csak kerekre nyílt szemmel bámult; mukkanni sem mertek. Marci hozzájuk lépett, és sorban mind a hármat megcsókolta, majd bátorítólag mondta:

- Ne féljeteK tőlem. Én a ti testvéreteK vagyok. Lehet, hogy anyánk még azt sem említette nekteK, hogy van egy bátyátok. Igaz, hogy én is csak most látlak titeket először. Engem tehát szeretnetek kell, úgy, ahogy én is szeretni foglak. Ettől a perctől fogva én vagyok a testvérbátyátok, de én helyettesítem az apát és az anyát is. Magammal viszlek. A fővárosban van egy szép tágas lakásom; ott ezután négyen együtt lakunk. De miért nem kelteK fel?

- Bácsi kérem! Azért, mert csak egy ruhánk van, és azt felváltva viseljük; mindig az, aki az iskolába megy.

- Nahát! először is, én nem vagyok nekteK bácsi. Ezek után úgy kell szólnotok, hogy Marci! Amelyiken most a ruha van, az felkel, és ide jön hozzám.

- Most pont rajtam van, - szólt a legfiatalabb, aki az előbb is beszélt, - nemrég jöttem haza az iskolából.

- Szóval jártok iskolába?

- Igen, járunk. Csak két hét óta, de felváltva, amióta hidegre fordult az idő. A vékony nyáriban nagyon fáztunk. Amelyikünk ment, mind a hármunkért magára vette. Addig ketten összebújtunk a rongyok alatt. A tanító néni bizony mindig szid, hogy sokat mulasztunk.

- Téged hogy hívnak?

- Lilla.

- És a tied?

- Ella.

- És téged, aki a legnagyobb, hogy hívnak?

- Bella vagyok.

- Nos, ezt hamar meg tudom jegyezni; Lilla, Ella, Bella. A neveitek határozottan tetszik nekem. Gondolom, hogy úgy fogtok viselkedni, hogy minden téren meg legyek elégedve veletek. Most mindjárt ebédelünk. Aztán szerzek nektek szép ruhát, majd beülünk az autóba és kocsikázunk a fővárosba; ott lesz ezután az otthonotok. Most pedig ismerkedjünk. Jól tanultok? Szorgalmasak vagytok?

Megint csak a legkisebb, aki eddig is beszélt, ő felelt a kérdésre:

- Bella nyolcadikos; a bizonyítványa közepes, Ella hetedikos; az övé kicsivel gyengébb. Én hatodikba járok: az enyém a leggyengébb. Csak kicsi tartotta, hogy meg nem buktam.

- Nem mondhatom, hogy ez valami remek eredmény... miért nem jobb?

- Tudod, Marci bácsi, jobb volna, de hol nincs könyvünk, amiből tanulni kellene, hol füzetünk nincs, se írószerünk se... Itthon nem lehetett tanulni. Sohasem volt lámpánk. Aztán meg nagyon fáztunk... Ezért tanulás helyett inkább összebújtunk, mert úgy összegyűlt egy kis meleg.

Közben megérkezett az ebéd; maga a főpincér hozta két fiatal segédjével; mikor hallották, hogy kinek lesz, igyekeztek kedvében járni.

- Megérkeztünk, Professzor Úr! De ilyen helyen sem terítettem még. Legalább egy asztalféle volna, amire lerakhatnánk...

- Hozok én, van itt egy rossz kerti asztalka.

Pillanatok múlva a kis asztalka meg volt rakva mindenféle jóval. A három kislány tátott szájal csodálta a sohasem látott ételféleséget...

Marci köszönetet mondott és dús borralalóval elbocsátotta a pincéreket.

- Igazán köszönöm magának Gyula, hogy maga hozta, és ilyen jókat! Vacsorázni már mind a négyen ott fogunk az étteremben. Igazán hálás vagyok, ha addig összeállít részünkre valami kiadós étket. Két nagyszobát feltétlenül tartsanak fenn számunkra!

A pincérek távozása után a házigazdához fordult:

- Öregem! Szeretném, ha velünk tartana, együtt ebédelnék. Aztán megkérem, hogy ebéd után menjen el a városba. Maga jól ismeri őket, tudja, hogy mindenből mekkora ruha kell nekik. Fel kell őket ruháznunk, a költség nem fontos. Mindent vásároljon össze, ami nekik kell, alsó- és felsőruhát, megfelelő, jót, meleget, cipőtől a télikabátig. Itt van egy csekk, az áruház vezetője majd ráírja az összeget.

Aztán kezdődhetett az ebéd. Marci szemében még a könnyek is megjelentek, mikor látta, hogy milyen mohón esnek neki az ételeknek. Ekkor már a két nagyobbak is feloldódott száján a bilincs; már akkor mindhárman egymás után beszéltek. Marci ebéd alatt mindenről értesült, ami az elmúlt években történt velük. A legnagyobb ötéves volt, mikor a kastélyból elkerültek. A másik kettő egy-egy évvel fiatalabb. Az anyjuk mindjárt alkalmazást kapott a gyárban. Akkor még egy szép kis házban laktak. Mindig más és más bácsik jártak hozzájuk; az anyjuk azokkal mulatozott, még azután is, hogy ők elaludtak. Később ritkultak a bácsik, de az anyjuk egyedül is ivott. Aztán két évvel ezelőtt ide kerültek a fáskamrába. A házi bácsi, aki maga is szegény, segítette őket, mert az anyjukat csak ritkán látták, de akkor is mindig részeg volt.

Aztán megérkezett a házi bácsi; két segéd hozta utána a sok ruhaneműt. A segédek is jó borralalót adva elbocsátotta.

- Nézzétek! Ez mind a tiétek. Mi most kimegyünk az udvarra. Ott a sarokban, látom, hogy van víz. Alaposan megmosakodtok, azután felöltöztök.

A bejárati üvegajtón át látták, hogy a három kislány ott bent táncra perdült; jól kihallatszott a vidám nevetgélésük, később a dalolásuk is. Bizony, nekik minden, ami itt történt, mind mesének tetszett.

Valóságosan a mennyországban képzeltek magukat.

Mindketten örültek, látva a kislányok örömét. Marci akkor a házi bácsihoz fordult.

- Igazán hálás vagyok mindenért, amit érdekükben tett; szeretném meghálálni. Sajnos, én is fizetésből élő ember vagyok, s most soron kívül is kellett költekezniem. De azért még tudok magának ezer forintot adni. Tudom, hogy amit tett, nem pénzért tette; mégis jól fog esni nekem, hogyha azt elfogadja.

- Való igaz, hogy nem azért tettem. Az igazság, hogy nekem sohasem volt gyermekem, pedig szerettem volna. Ezeket pedig határozottan megszerettem. Nagyon jó kislányok. Többet is tettem volna értük, de egy régi nyugdíjas, csak keveset kap, ezért nem volt miből többet juttatni. Azt látom, hogy szívből adja, ezért köszönettel elfogadom.

++XVII++

A házi bácsi távozása után nemsokára kinyílt az autó ajtaja, és ki-perdült rajta a három lányka. Marci ámulva nézte az óriási változást. Három, határozottan csinos lányka állt előtte. Még az arcukról is tovatűnt a múlt szenvedéseinek nyoma. Mintha sugároztak volna a boldogságtól. Marci nem akarta őket megszorítani, azért az anyjukkal történeteket nem is említette előttük; sőt, elhatározta, hogy a temetésén sem vesznek részt, hanem úgy viszi őket a fővárosba. Később is megsirathatják, ha ugyan éreznek iránta valamilyen szeretetet. Aztán előlépett a legnagyobb és beszélni kezdett:

- Aranyos Bátyánk! Lilla és Bella engem bízott meg, hogy mindent megköszönjek neked. Ugy-e, nem haragszol meg, ha én ezt nem tudom szóval elmondani, csak azt tudom megígérni, ha majd együtt leszünk, hogy igyekezni fogunk meghálálni neked. Mit mondjak? Az, ami velünk történt, mese, egyenesen álom.

- Ha majd a fővárosban jól tanultok, az lesz az igazi köszönet. Én úgy érzem, hogy nem lesz panasz ellenetek. Most pedig elsétálunk az iskolátokba; kikérjük a bizonyítványotokat.

Gyalogosan sétáltak az elég távol lévő iskoláig. Az utca lakói, akik látásból jól ismerték a három kislányt, csodálkozva nézték a nagy változást.

De még jobban ámult az iskola igazgatója, aki jól ismerte őket. Igazán nem is értette a nagy változást. A tanárai, tanárnői mindig panaszkodtak erre a három lánykára, hogy milyen hanyagok, és milyen sokat mulasztanak. Marci szólította meg:

- Igazgató Néni! Ennek a három lánykának a bizonyítványáért jöttünk. Ők a fővárosban fognak ezután iskolába járni.

Az igazgatónő jól ismerte Marcit; mikor tehetette, mindig meghallgatta az előadásait. Most csodálkozva szemlélte, mikor a három csinosan öltözött kislánnyal belépett hozzá. Nem értette az óriási változást, mert természetesen jól ismerte őket. A tanárok, tanárnők mindig panaszkodtak ezekre.

- Azonnal intézkedem, Professzor Úr! Bizony ezekre mindig sok panasz volt; meg kell ezt mondanom. Sokat hiányoztak, hol ez, hol az a holmijuk hiányzott. Nem készültek az otthoni feladataikra sem. Bizony, elég gyengécske bizonyítványuk eredménye.

- Kedves Kartársnőm! Nem érdeklődött, nem érdeklődtek, hogy ennek mi volt, mi lehetett az oka? Hát én megmondom. Mulasztottak, mert nem volt ruhájuk, mit magukra vehettek volna. A három felváltva jött az egyetlen melegebb holmijukban. Könyvük, füzetük, írószerük sem volt gyakran, mert nem volt mivel azokat megvásárolni. Egy fáskamrában laktak. Két év óta nem jártak fűtött szobában. Lámpát sem láttak soha. Hogyan készülhettek volna fel az órákra? Ráadásul éheztek is!

- Oh, én erről nem tudtam.

- Gondolom, hogy úgy van, de tudnia kellett volna. Érdekelne, hogy itt a nevelők nem végeznek családlátogatásokat? Tudom, hogy az iskola sokat segíthetett volna. Ha mással nem, használt könyvekkel, íróeszközökkel; meg gondolom, hogy a napköziben itt is szoktak a gyerekeknek enni adni.

- Bocsásson meg nekem, Professzor Úr! Valóban hibás vagyok, de csak abban, hogy hittem a beosztottjaimnak. Azok igazolták munkanapjukkal, hogy végeztek többször is családlátogatást.

- És még azt sem vette észre senki, hogy abban a fáskamrában még egy bútor sincs, se ágy, se ágynemű, se kályha, se lámpa, szóval semmi sincs... Én meggyőződtem arról, hogy ott soha egyik nevelője sem járt.

- Megérdemeltem ezt a leckét. Az igaz, hogy én nyolcszáz gyerek szüleit mind fel nem kereshetem; így beosztottjaimnak hinnem kell, de fogadom, hogy most már lesz változás.

- Köszönöm, hogy ilyen gyorsan megkaphattam a lányok bizonyítványát. Vigasztalásul annyit megígérek, hogy az iskola büszke lesz majd egyszer arra, hogy a tanulóyaikat itt kezdték!

- De ugy-e, nem...?

- Eszembe sincs, Kartársnő. Én nem vagyok felsőbb hatóság, sem pedig ellenőrző közeg. Csak azért említettem mindent, mert néha a jó munka emberéletet menthet meg, eldönteni annak egész jövőendő sorsát; viszont néha a hanyagság tragédiát is okozhat.

++XVIII++

A délután egymás után hozta a csodákat. Ők soha életükben se moziban, se színházban nem voltak. Egyedüli emlékük, hogy mikor a városba költöztek, az anyjuk elvitte őket egy vándorcirkusz előadására.

Most a moziban végignézték egy délutáni előadást.

Este a vendéglőben vacsoráztak. Aztán a színházban végignézték a pécsi balett egyik előadását. Még ezután is elmentek egy táncos helyre. Ott éppen az egyik fővárosi együttes vendégszerepelt. A kislányok csodálkozva szemléltek mindent, mert nekik valóban minden új volt. A kis Lilla érdeklődött a legtöbbet; ő volt a legkíváncsibb. Ott is azzal fordult a bátyjához: Ugy-e, Marci bácsi, hogy azok ott a dobogón bohócok?

- Azt te miből gondolod?

- Úgy vannak öltözve, mint ahogy a bohócok szoktak, akiket régen a cirkuszban láttunk. Meg aztán ki van göndörítve a hajuk, szakálluk van...

- Jaj, kicsikém, ma már az a divat!

- Hát én őket bohócnak néztem. Aztán az előbb az a lány, most ez a hosszú hajú fiú, akik azt a csövet tartják a szájuk előtt, meg mögöttük a több is, miért rángatóznak mindig, míg énekelnek?

Marci mosolygott magában, és elhatározta, hogy kissé megtréfálja.

- Tudod, kicsikém, ez a rángatózás a legújabb népbetegség, de nemcsak itt, hanem az egész világon. Mindig csak az ifjúságot támadja meg, az öregekre már nem veszélyes... Az orvosok ezt „vitus-táncnak” nevezik, a fiatalok pedig egyszerűen „nyavalyatörésnek”. Régebben is előfordult, de csak ritkán, most azonban járványszerűen lépett fel.

- Szegények! És az orvosok nem tudják azokat ebből kigyógyítani?

- Mindenütt lázasan keresik a kórokozó vírust vagy baktériumot, de még nem találtak rá, mert akkor oltással lehetne az ellen is védekezni. Szerintem az fölösleges, mert a baj rendszerint, ha idősebbek lesznek, megszűnik; és ekkor maguk nevetnek rajta, hogy fiatalabb korukban milyen bolondok voltak.

- De miért énekelte az ápolatlan hajú mindig csak azt, hogy „kapitány,” és most ez a lány mást se énekel, csak azt, hogy: „kék madár,” hiszen kék madár nincs is a világon.

- Jaj, kicsikém, azt is tudnod kell, hogy a mai dalköltők mások, mert két szóban is össze tudnak tömöríteni minden világrengető gondolatot.

- És az a cső a szájuk előtt?

- Azt úgy hívják, hogy mikrofon. A szereplőknek nincs hangjuk, ez felerősíti.

- Én bizony akármelyiknél jobban tudok dalolni.

- De te még nem vagy művész. Majd meglátjátok, hogy soha annyi művész és művésznő nem volt hazánkban, mint most van. Ezt a régi címek helyett találták ki.

Ma minden harmadik ember vagy dalszerző, zeneszerző, költő, író, festő, szobrász. Természetesen minden szó után gondold oda a művész szót is... Ez is egy fajtája a címkórságnak, nevezhetjük ezt is népbetegségnek. Nem veszélyes, mert amit alkotnak, rendszerint semmit sem ér. Meghalnak, elmúlnak, még csak nyomuk sem marad. A felsoroltak közül akármelyik csak akkor érdemi meg azt a nevet, hozzáadva a művész szót is, mikor életükben már ismerik azt, amit alkottak, haláluk után a nevüket századok múlva is ismerik. A jelenlegiek több mint kilencven százalékának még csak nyoma sem marad. Csak önmaguknak ajándékozták a művész nevet.

- Pedig úgy örültem, hogy ezek olyan bohócok, és olyanokat mondanak, hogy azon mindenki kacag.

- Látod, én ezen is tudok mulatni.

- De miért tapsolnak azok, akik itt meghallgatják őket?

- Azért, mert tudják, hogy ez a legjobb gyógyszer a betegségük ellen, ha ők valóban hihetik, hogy művészek. Más haszna is van a tapsolásnak; ugyanis addig nem folytathatják a műsorukat.

A kis Lilla tökéletesen megnyugodott a bátyja felvilágosításának, eszébe se jutott, hogy az csak tréfából mondta neki mindezeket. Igaz, a tánczenét nem szerette, és, amit az elszaporodott művészekről mondott, azt félig-meddig úgy is hitte.

Ez érthető is, mert csak ezen a nyáron olvasott a napilapokban olyan novellát, hogy a négy hasábot kitevő olvasmány egyetlen mondat volt.

Minden vasárnapi számban pedig minden írásjelet nélkülöző lírai versek jelennek meg, hogy még egynek sem találta ki az értelmét, azt, hogy a költő mit akar kifejezni.

A TV egyik tárlatmagyarozatán pedig előfordult az a humoros eset, hogy a művészettörténész percekig magyarázta, hogy milyen szép ez a rónaság, csak a riporter vette észre, hogy fejfelé tartja, s a kép címe az volt, hogy „Sziklák között”. Bizony, az ilyenek nem maradandó művészek.

++XIX++

Másnap reggel bőséges reggeli után, az autóhoz vezette őket.

- Húgocskáim! Most jön a kocsikázás. Megyünk haza, a fővárosba.

Mindvégig lassú tempóban halad, hogy ők tovább élvezzék az utazást; gyönyörködhessenek a tájban. Talán ő örült jobban, hogy ezzel is örömet szerezzen nekik. Otthon talán még jobban bámultak, mikor a lakásba bevezette őket. Három szoba, összkomfortos a lakása.

- Ez a lányszoba, vagyis a ti szobátok; majd felszereljük mindennel, ami kell, még zongora is lesz benne. Ott ti rendelkeztek. Ott szemben pedig én lakom. Itt közösen, ez közös... a fő feladatok: Bella a legidősebb, a konyhát kormányozza.

Ella feladata a takarítás, portörölés, a küldönc szerepét pedig Lilla tölti be, ő lesz a beszerző is. Négyen itt remekül megférünk.

Itt jó világos van, tanulni is lehet, vagyis felkészülni az órákra; de nemcsak lehet, hanem kell is. Be kell hozni a mulasztást, a lemaradást.

Ezután így éltek. Ezzel a támogatással nem volt nehéz pótolni a múlt lemaradásait. A ház körüli teendők végzését is hamar elsajátították; bátyjuk még a főzés tudományára is megtanította őket. Neki is kellemesebben telt az ideje. Egy év múlva az osztályban már mind a három kislány az elsők között szerepelt, sőt Bella, aki már a gimnázium első osztályába járt, még külön írásbeli dicséretet is kapott. Határozottan felkeltették mindenki figyelmét, mikor esténként közös sétára indultak, vagy mozi, színházi előadásokon megjelentek.

A három kislánynak elegendő volt, ha visszagondoltak a múltra, máris fokozódott a szorgalmuk, a kitartás. Marcira, a megmentőjükre pedig egyenesen büszkék voltak, de lehettek is, mert annak a nevét már mindenütt emlegették.

++**XX**++

Marci gyakran gondolt vissza, mikor őket látta, a régi kispajtására, Csincsillára. Az alig idősebb testvérei rá emlékeztették. Ezek ugyan nem aranyszőkek, hanem mind a három koromfekete hajú, feketeszemű lányka volt. Sehogy sem tudott a nyomára jutni, hogy az ellenforradalom idején hová kerülhetett. Pedig azóta már a negyedik év telik, azóta nem is sejtette, hogy gyakran jár a közelében, mert mint levelező hallgató sokszor megfordult az iskolájában. Ilyen alkalmakkor a rendes hallgatókkal részt vett az előadásokon is.

A sors különös játéka volt, hogy ő mindannyiszor valahol vidéken tartott előadásokat, így nem találkozhattak.

Maci hallott arról, hogy az egyik, Vértes-hegység alatti nagy Állami Gazdaságban csodálatos kertészet létesült az utóbbi évek alatt; sokan jártak oda azt tanulmányozni. Elhatározta, hogy alkalmmalag ő is fel fogja keresni azt a szép kertészetet. Az elfoglaltsága azonban túlságosan nagy volt, ezért mindig későbbre tolódott.

A munkája még mindig szaporodott, sorozatos előadásokat kellett tartania a keszthelyi, magyaróvári és a debreceni akadémiákon is, így gyakran volt távol hosszabb időre a fővárostól. Az már igazán a sors különös játéka volt, hogy a levelező hallgatókat mindig ugyanakkor hívták be konzultációkra.

Már két év telt el azóta, hogy kis testvéreire rátalált. Ők igazán boldogan éltek azóta a bátyjuknál. Már mind a hárman gimnáziumba jártak.

Ő végzett mindenféle apai és anyai feladatot is. Attól különösen óvta őket, hogy az ifjúság bolondériáit átvegyék; főleg az azok által használt bolond nyelvet utálta azért, mert a szép magyar nyelvet annyira kiforgatták a valóságból. Az, ahogy az ifjúság beszél, még az alvilág nyelvénél is alávalóbb. Ő a szép tiszta irodalmi nyelvre szoktatta őket. Előtte ki se mertek volna olyan szavakat ejteni, mint: szia, csaj, csao, bukok rád, döglök érted, öreglány, állati, oltári, krapek, pasi, apókám, és még a többi közismert szavakat.

A különneműek között lábra kapott bizalmaskodásnak sem volt híve. Rászoktatta őket arra, hogy ha a fiú bizalmaskodni próbál, azt mindig erélyesen utasítsák vissza.

Idegen lakásba pedig ne engedjék magukat becsábítani; ne törődjenek azzal, hogy ez ma már általánosan bevett szokás; tisztességes nő egy idegen férfi lakására be nem lép soha. Ezt nem is kellett nekik sokat magyarázni; előttük lebegett mindig az anyjuk példája, látták, hogy az hová vezet. Ismerték, hogy gyakran hová juthat az a nő, aki meggondolatlanul él a kivívott szabadságával.

A hófehér bútorokkal elrendezett szobájuk kitűnő tanulóhely volt. Az egyik oldalfalat egy gazdag könyvtár képezte. Abban mindenféle könyv megtalálható, ami a tanuláshoz és szórakoztatásukhoz szükséges lehetett.

Színházba, moziba, szórakozóhelyekre gyakran jártak. Még az is előfordult, hogy táncolt velük. A három sugár lánykának táncosa mindig akadt.

Úgy nőttek, hogy már mind a három nagylánynak számított. Elég gyakran előfordult, hogy a félig-meddig bohócnak öltözött, szemtelenkedő ifjakat, a nyegle megjegyzéseket megkockázató, fölényeskedő ifjakat rendre kellett utasítani.

Ezt legtöbbször csak szóval tették, de bizony, amelyik szemtelenül visszafeleselt nekik, annak alaposan odacsaptak úgy, hogy annak az örök emlék maradjon. Elég sokan megismerték ezt a szokást, és ha látták, nem csak őt, hanem mindhármukat is tiszteletben tartották. Marci már a harmincadik évét is elhagyta, még csak eszébe sem jutott a nősülés. Az anyja múltja még túlságosan élt benne.

Azt, mikor az anyja az apja bevonulásakor már másnap lefeküdt egy idegen férfinék, soha nem feledte el. Pedig szép szál, erőteljes férfi volt, minden nőnek megakadt rajta a szeme. Lehet, hogy egyik-másiknak sikerül is volna eredményt elérni nála, ha nem beszéltek volna.

Az, ahogy minden esetben a szexuális egyenlőségről beszéltek, egyenesen utálatos volt előtte. Igaz, híve volt a női egyenjogúságnak, az egyenlő szabadságnak, de nem a szabadosságnak. Abban sem, hogy az ifjúság is felnőtté váljon, hol ezzel, hol azzal tartson kapcsolatot.

Az volt az elve, ebben a formában se annak, sem annak nem lehet joga, az mindkét részről aljas dolog, de legalább is felületesség, de még inkább felelőtlenség. Hogy egy önálló, kereső, dolgozó nő szabadon rendelkezik még a testével is, az természetes, és jogos; legfeljebb, ha helytelenül él ezzel a jogával, ő bánja meg. A párját mindenki alaposan tanulmányozza, mielőtt kezd vele foglalkozni.

Az öt-tíz percnyi ismeretséget ne nevezze senki szerelemnek, mert annak ahhoz semmi köze sincs, az még az állati ösztönnél is alábbvaló.

Az ilyet valaha Mózes a Sínai-hegyen találóan nevezte paráznságnak.

Az természetes, hogy bármerre jártak, mindenütt láttak ölelkező, csókolózó párokat. Ilyenkor sohasem mulasztotta el felhívni a figyelmüket annak undorító módjára.

Megmagyarázta a kislányoknak, hogy az egymást szerető fiatalok megölelik, megcsókolják egymást, de nem nyilvános helyen, mert ahhoz másnak semmi köze.

Szerinte ennek úgyszincse se íze, nem egyéb, mint buta tüntetés mások előtt.

Egy este Marci egy nagy rózsacsokorral tért haza. Szerette a virágot, ezért mindig volt otthon; legalább egy pár mindig volt a vázában. A lányok is ugyanúgy szerették a virágokat. Most is azonnal köréje sereglettek, aztán rendezgették a vázában, hogy mennél jobban mutasson. Gyönyörű félig nyílt bimbók voltak, valamennyi sárgás rózsaszín, bíbor szegélyű minden szírom. A kis Lilla kíváncsiskodott:

- Bátyuska! - ez csodaszép! Ilyet még sohasem láttam.

- Gyönyörű bimbórózsák.

- És a színük csodaszép.

- Hol szerezted ezeket?

- Az egyik nagy virágüzlet kirakatában fedeztem fel. Nagyon megörültem, mert az ellenforradalom óta nem láthattam az én rózsámat. Gondolhatjátok, hogy örültem a viszontlátásnak.

- Nem értem. Hogy láthattad viszont?

- Megmagyarázom. Ezt a rózsát valaha én nemesítettem több fajta keresztezésével. Aztán azóta sehol sem találtam rá. Azt hittem, hogy kipusztult. Azóta mindig kísérleteztem, hogy újra megvalósuljon, de sehogy sem sikerült; mindig más és másfajta jött, de nem ez! Gondolhatjátok, hogy örülök, mert most rátaláltam. Valaki megmentette ezt a pusztulástól.

- Mi ennek a rózsának a neve?

- Én adtam nevet neki; a neve: CSINCSILLA.

- Jaj, de szép! Csak úgy csilingel...

- Látom, kíváncsiak vagytok, elmesélem. Az ellenforradalom előtt egy nagy kertészetet vezettem. Ott volt nekem egy szőke kis pajtásom. Ne mosolyogjatok olyan ravaszul! Nem olyan, mint amilyenre ti gondoltok. Az bizony egy kis aranyos szőke iskolás lányka volt. Csacsogott, kérdezősködött, segített, vagyis együtt dolgozott velem. Végtelenül boldog volt, hogy ő egy ilyen virágtenger közepén élhet... Csak egyetlen bánata volt, a neve. Ugyanis Csillának hívták.

- De hiszen az nagyon szép név.

- Igen szép, de az iskolában a tanulótársai Csillagnak csúfolták.

- De hiszen az még annál is szebb!

- Igaz, azonban az apja hátaslovának is Csillag volt a neve. Akkor nemesítettem ki ezt a rózsát, még nem volt neve. Hogy megvigasztaljam, azt mondtam neki, hogy én őt Csincsilának fogom nevezni, és a gyönyörű rózsámnak is ezt a nevet fogom adni. Csuda boldog volt. Sajnos, jött az ellenforradalom, és az volt az oka, hogy azóta sem láthattam az én hűséges kis pajtásomat, sem pedig a rózsámmal sem találkoztam a mai napig.

- Még képed sincs a kis pajtásodról?

- Van egy pár amatőr felvétel, de az ilyen nem tökéletes. Ezt szívesen megmutatom nektek.

A levelezőlap nagyságú képek inkább a gyönyörű parkot, mint a benne dolgozókat mutatták, de így is meg lehetett ismerni rajta Marcit, és a vele való kislányon is látszott, hogy az szép csitri lehetett. A három kislány nekihasználva hosszasan tanulmányozta a felvételeket. Közben természetesen egymást követték a megjegyzések.

- Csuda aranyos kislány.

- De szép hosszú aranyhaja van...

- Csak nem volt olyan bolond, hogy azt a mai divat szerint levágassa?

- De mi az a szája mellett, az a kicsi fekete pont?

- Az volt az ő legnagyobb bánata: az egy kis szemölcs. Mindig le akarta azt kaparni.

- A kis csacsi! Hiszen az szép... Sokan egyenesen angoltapaszból ragasztanak olyat maguknak.

- Én is azt magyaráztam neki akkor.

- Azóta csodaszép nagylány lehetett belőle.

- Bátyuska! Nagyon csodálkozom, hogy te azóta nem találkoztál vele.

- Pedig az úgy igaz!

- Micsoda tanár vagy te, aki a tanítványait se ismeri...

- De hiszen az nem tanítványom volt nekem.

- Már pedig ez a te tanítványod. Akár meg is esküszöm erre; valóban csodaszép, legszebb a most végzősök között.

- Ne mesélj! Ne nevettesd ki magadat! Hiszen azokat igazán nagyon jól ismerem.

- Már pedig én azt ma is láttam; akkor is, amikor bement az osztályba, akkor is, amikor kijött. Alaposan megnéztem. Láttam azt is, hogy a szája sarkában ott van az a kis szemölcs is.

- Nagy csacsi vagy. Te csak a képen láttad és ráismertél; én, aki éveket minden nap láttam, nem ismerem... Pedig ti jól tudhatjátok, hogy nagyon jók a szemeim, nagyon jól látok; minden huncutságotokat azonnal észreveszem.

- Hát pedig az. Azért is az... Ahogy szoktam, holnap is odamegyek, hogy együtt jöjjünk haza...

- Na és?

- A nyakába fogok ugrani, összecsókolom, és azt mondom neki, Aranyos Csincsilánk!

- Látod, ezt tőled elhiszem. Képes vagy arra, hogy idegeneket megszólítsál...

- De hát ő nem idegen. Ő a bátyánknak a kispajtása; vagyis már nagypajtása lesz. Ha az övé, akkor a mienk is.. Ugy-e? - Lányok? Elfogadjuk pajtásnak. Gondolom, hogy anyácskának is, mert biztos, hogy a mi bátyánk eddig azért nem házasodott... Szerelmes a kispajtásába...

- Nahát! Ezt én nem tudtam... De ha valóban találkozánk, még talán úgy is lehetne.

- Nem talán, hanem biztos, Én holnap hozzád vezetem. Lányok! Tánclunk! Dalköltő lettem; a „kapitány” és „kékmadár” helyett, csak azt daloljuk, hogy „CSINCSILLA.”

- Mint ahogyan mondtad nekünk, hogy egy szó mindent ki tud fejezni.

Valóban, Marci egész este gyönyörködött a legújabb táncdal szövegében.

++XXII++

Másnap Marci már korán kezdett; nyolc óra volt kitézve az előadásának kezdete, amelyet ez intézet dísztermében tart, mert azon minden évfolyam hallgatói is részt vesznek. Olyan a tárgya, amely mindenkit érdekel.

Érdekesen, lebilincselően tudott beszélni, hallgatói mindig nagy figyelemmel hallgatták az előadásait. Zsúfolásig megtelt a nagy díszterem, mert még a kívülállók és tanártársai is ott voltak a hallgatók között. A nagy tömegben észre sem vette a leghátsó sorban ülő szőke lánykát. Csak egyszer arra lett figyelmes, hogy két fiú átkarolva kikísér a hátsó ajtón egy hallgató-nőt. Bizonyára a teremben a nagy melegtől rosszul lehetett. Odszólt a legközelebb ülő fiúhoz:

- Fiam! Valóban itt nagyon meleg van. Kapcsold be a szellőztetőket.

Aztán beszélt tovább. Nemsokára látta, hogy a két fiú visszatér.

Akit azok kikísértek, valóban Csincsilla volt.

Ő az első pillanatban felismerte az előadójukban a volt pajtását. Érezte, hogy örülten kezd a szíve dobogni... és szédül... Megkérte a szomszédos fiúkat, hogy kísérik ki, mert rosszul érzi magát. Ott kint ide-oda sétálgatva aztán megnyugodott. Megköszönte a két fiú segítségét, s azok visszatértek a terembe. Ő a tanárnője, az igazgatójának lánytestvére lakásába ment, akik ott laktak az intézetben. Valahányszor felutazott, mindig nála lakott. Most az is ott volt az előadáson, így egyedül gondolkozhatott. Végtelenül örült, hogy végre rátalálhatott Marcira. Egyben gyötörte a kétség, hiszen azóta már biztosan megházasodott. Ő pedig úgy érezte, hogy nagy baj volna, mert már kimondhatatlanul szereti. Határozatlan volt. Mit tegyen? Mutatkozon előtte? Biztosan érezte, hogy rögtön meghal, ha most elveszítené.

Már mint kisgyermeket is nagyon szerette, de az más. Azóta sok idő eltelt, természetes az is, ha mást megszeretett. Úgy döntött, hogy először mindent kinyomoz, és csak akkor jelentkezik. Teljesen megnyugodva tért vissza a terembe, elfoglalta az előbbi helyét. Csak éppen nem mert az előadóra, Marcira nézni.

Már több mint egy órája tartott az előadás. Egyszer a hallgatók meglepve látják, hogy a kedvelt előadójuk akadozni kezd a beszédben, mind gyakrabban törülgeti a szemét, homlokát; aztán így fejezi be hirtelen az előadását:

- Ne haragudjanak a Kedves Hallgatóim, hogy pár perccel hamarabb befejezem az előadásomat. Valóban nagy meleg van itt a teremben. Legközelebb majd pótolni fogom.

Azzal kisietett a teremből.

Egyenesen a kijáráshoz rohant, így a távozóknak mind előtte kell elhaladni. Ő is felismerte a hátsó sorban meghúzódó kislányban az ő kis pajtását; most nem akarta elszalasztani. A teremből távozókat jól megfigyelte, Csincsilla nem volt azok között. Érthetetlen, hiszen látta; itt pedig nem távozott észrevétlenül.

Az a kis ravasz Bella ráismert a régi kis képekről, pedig az akkor még csak egy kisgyerek volt; ez pedig itt egy szép nő... De hová lehetett? Visszatért a nagyterembe, amely közben teljesen kiürült, csak egy idős kollégája foglalatoskodott az előadói asztal körül, aki azonnal észrevette és megkérdezte:

- Már jobban érzed magad?

- Nem is éreztem magam rosszul.

- Nem értem? Akkor miért?

- Felfedeztem valakit, akit évek óta nem találok, pedig mindig keresem. Most nem akartam elszalasztani. A kapunál figyeltem, de ott nem távozott... Érthetetlen!

- Akkor még bent van az épületben. A végzősök ma nálam vizsgáznak.

- Tudom, de azokat nagyon jól ismerem; mindig az volt a kedvenc osztályom. Ez más, ezt eddig itt nem láttam.

- Milyen? Hol ült?

- A leghátsóbb sorban. Az, aki a melegtől egyszer rosszul lett.

- Az a gyönyörű szőke lány?

- Igen, az!

- Őt hamar megláthatod. Én jól ismerem. Levelező hallgató. Ő is most vizsgázik nálam. Tízkor kezdem a vizsgáztatást. Akkor találkozhatasz vele.

- Hogy hívják?

- Bizony, én így nevekről nem nagyon ismerem őket, az arcukról annál inkább... Emlékszem, olyan nem megszokott mindennapi neve van...

- Tudod, hogy lesz a legjobb? Én ott hátul annál az asztalnál leülök, úgy, mint ha dolgoznék, háttal erre. Így meg tudom figyelni, hogy valóban az-e, akit én gondolok.

Ezt a rózsát tedd az asztal sarkára... Az legyen az utolsó kérdésed hozzá, hogy ismeri-e annak a rózsának a nevét, és hogyan kapta azt a nevet? Leghelyesebb volna, ha utolsó lenne a vizsgázók között.

- Ez megoldható. Csak az nagyon érdekes, hogy annak a rózsának én nem tudom a nevét, pedig ezen a téren én vagyok a szakértő.

- Az lényegtelen. Nagyon kérek, tedd meg.

- Szívesen.

Nemsokára kintről behallatszott a zsongás, a vizsgázók gyülekeztek az ajtó előtt. Az idős kolléga kiment és számokat osztott ki a sorrend betartása céljából. Csincsilla, aki hátrább egy padon üldögélt, az utolsó számot kapta. Figyelte a belépők, a kijövők arcát. Érdekes tanulmány volt az. Majdnem mindegyiken megfigyelhető addig, míg rákerül a sor.

Maga előtt sem tagadta, hogy még ő is kissé lámpalázás, habár tökéletesen ismerte az anyagot, sőt, annál jóval többet tudott. Már az utolsó előtti is bement, mert már ő következik. Aztán vidám arccal kilépett az őt megelőző, ő is megfogta a kilincset, hogy belépjen, mikor nagy sietve egy fiatal, magas barna lányka kapta el a kezét:

- Csincsilla! Beszélnem kell veled.

- Vizsgázni megyek. Várj rám itt!

Csak belépés után döbönt arra, hogy a lányka őt Csincsillának szólította, pedig azt a nevet csak ketten ismerik. Akarata ellenére most is hevesen dobogni kezdett a szíve... Ki ez a lányka? Honnan tudhatja az ő nevét? A tanár észrevette ezt. Bátorítólag szólott hozzá:

- Kislányom! Nyugodj meg! Ismerlek. Ha nem kérdezek, akkor is tudom, hogy te mindent tudsz, amiről szó lehet. Ismerem a munkádat; voltam ott, s bevallom, hogy sokat tanultam ott.

- Oh, Tanár Bácsi! Nem félek én a felelettől. Csak éppen mikor ide beléptem, valami eszembe jutott. Attól a gondolattól kezdett hevesen dobogni a szívem... Ez nálam néha előfordul. De már el is múlt.

- Nos, azon én nem csodálkozom. Csinos vagy, szép vagy, fiatal vagy. Azoknak pedig néha gyorsabban ver a szíve.

- Nálam nem ez az oka.

- Látom, már megnyugodtál. Már kezdhethük is...

Először csak könnyű kérdésekkel kezdte a tanár, de fokozatosan mind nehezebbre tért át. Mikor látta, hogy mindre a legjobb feleleteket kap, áttért az úgynevezett fogas kérdésekre. De még csak megzavarni sem sikerült. Látta, hogy szakmáját tökéletesen ismeri, Csilla is már teljesen nyugodt volt, még mosolygott is magában, mikor látta, hogy a tanár rajta akarja csípni, hogy van olyan valami is, amit még ő sem tud. Aztán a tanár jelentette ki:

- Kislányom. Elismerem, hogy még egyik növendékemtől sem kaptam sem most, sem máskor ilyen jó feleleteket. Hogy mégis a legjobb minősítést adhassam neked, még egy kérdésemre meg kell felelned. A tanári karban én vagyok a rózsák szakértője. Ma mégis olyan rózsa került a kezembe, melyet én nem ismerek. A te segítségdet kell kérnem. Itt van. Nézd! Ismered? Meg tudod mondani a nevét? És azt, hogyan kapta azt?

Csincsilla fülig pirult, mikor a rózsát meglátta, de hallgatott.

- Nem ismered?

- Ismerem. Sőt, nagyon jól ismerem. - mondta suttogva.

- Akkor mondd a nevét, és azt, hogy azt honnan kapta.

- Ne haragudjon, de nem felelhetek. Azt csak ketten tudjuk, az eddig is titok volt, s az marad, míg ő engedélyt nem ad rá.

- De valamit mégis csak mondhatsz?

- A nevét még az ellenforradalom előtt kapta.

- Ki adta azt? Hiszen te akkor még csak gyerek lehettél.

- Csakugyan még csak kis tanuló voltam. A pajtásom nemesítette, ő adta a nevét is. De a kis pajtása kedvéért. Ezért nem felelhetek.

- Az olyan régen volt, sok idő telt el azóta, ezért bátran megmondhatod nekem.

- Még akkor sem teszem, ha gyengébb jegyet kapok is.

Marci mosolyogva hallgatta végig a jelenetet a háttérből. Boldog volt, hogy kispajtására rátalált, de annak szavai azt mutatták, hogy őt azóta sem feledte el, sőt, ugyanúgy ragaszkodik hozzá, mint régen. Észrevétlenül a háta mögé került, és megszólalt:

- Ugyan, Bátyám! Ne kínozd ezt a kislányt. Én nagyon jól ismerem azt a rózsát, és a nevét is megmondom.

Ugy-e, Kislány, ennek „Csincsilla” a neve?

Mint a villám, fordult hátra. Arca végtelen boldogságot mutatott, aztán aléltnan hullt a Marci karjai közé. Időbe telt, amíg eszméltre lehetett téríteni. Mikor újra felnyitotta a szemét, Marci szelíden kérdezte:

- Mi az, ennyire megrémülsz a pajtásodtól?

- Óh, Marci! A fájdalmas múlt után sok egyszerre ilyen öröm.

- Látod, Bátyám! Ez a csacsi a saját nevét nem merte megmondani.

Aztán részletesen elmesélték a névadás történetét. Aztán a tanár nevetve búcsúzott el tőlük.

- Mert tudom, hogy ilyenkor mi következik, megyek, nem zavarlak titeket. Én csak gratulálhatok, szerencsét kívánhatok nektek. Az biztos, hogy ilyen összeillő emberpár nem sok akad, akik még a szakmájukban is a legjobbak. Kívánom, legyetek nagyon boldogok!

Mikor az ajtón kilépett, Bella perdült elébe.

- Tanár bácsi! Hol van Csincsilla? Itt nem jött ki.

- Lépj be, Kicsikém, és azonnal megtudod.

Bella sietett is eleget tenni a felszólításnak, nagy szelesen benyitott. Ő azonnal látta, és meg is értette a jelenetet. Azok nem vették észre. Óvatosan közelítette meg őket; aztán sokáig nézte nagy örömmel, de végül is kirobbant belőle:

- Csincsilánk, Aranyoskánk! Anyuskánk! Hagyj nekünk is valamit Marciból.

Csincsilla kerekre nyílt szemekkel nézte azt a kislányt, aki őt a belépésnél megszólította.

- Nem értem. Hogy mondtad? Marcinak nem lehet ekkora lánya...

- Dehogyan nem. Sőt, még kettő, csak kicsivel kisebbek, mint én.

- Most is nagy csacsi vagy, kis pajtás! Emlékezz vissza! Sokszor meséltem neked arról, hogy van valahol nekem három féltestvérkém, akiket én sohasem láttam. Itt van közülük az egyik. Indulunk haza, hogy megismerd a másik kettőt is. És igazam is van: te leszel a mi Aranyoskánk, Csincsilánk, és az is, hogy Anyuskájuk, de inkább igaz barátnőjük leszel.

- Biztos vagyok benne, hogy hamar, mert többé nem akarlak elveszíteni; még ezen a héten megesküszünk.

- Csincsillának szólítottalak, mert tudtam, hogy úgy is meg fogod azt engedni nekünk. Ugy-e, jól tettem?

- Sőt, más nevet tőletek el sem fogadok. Majdnem egykorúak vagyunk, igazi barátnők leszünk.

- De azt még nem tudod, hogy ez a nagy gyámoltalan bátyám soha sem talált volna rád, ha én nem vagyok. Én ismertelek fel.

- De hogyan, ha sohasem találkoztunk?

- Nem vetted észre, hogy az előbb mindig csak azt a kis szemölcsöt puszilgattam. Meg kellett hálálnom annak, hogy arról rád ismerem. Mondtam a bátyámnak, hogy a tanítványa vagy, és mégsem ismer rád. Nem is hitte el nekem.

Aztán mind hazamentek. A megnépesült család csoda boldog volt. Az volt a legérdekesebb, hogy Marci, a vőlegény, a három kislány miatt mindig csak nehezen tudott a menyasszonya közelébe férközni.

Aztán terveket szőttek, kitérték az esküvő napját. Tanúként természetesen a Csilla igazgatóját és annak a húgát, Marci kolléganőjét kérték fel. Marci táviratozott az apjának is a Mátrába, akit már évek óta nem látott. Az volt a legérdekesebb, mikor az a három kislánnyal találkozott. Sorakoztatta maga előtt, és egész beszédet intézett hozzájuk.

- Tudjátok-e, hogy én eddig azért nem látogattam ide, mert bevallom, látni sem akartalak titeket. Szamárvoltam, azt most már tisztán látom.

Anyákat nagyon szerettem, még akkor is, mikor rossz lett hozzám, sőt, még most is szeretem. Ha valakit igazán szeretünk, annak még a hibáját is el tudjuk nézni. Tudom, hogy ő hozzátok is rossz volt, de azt is, hogy ti azért szeretettel gondoltok rá. Ugyanolyan volt valaha lánykorában, mint ti most vagytok. Nagyon szép volt, nagyon szerettem.

Most örülök, hogy mikor titeket látlak, ti őrá emlékeztettek, mintha ő volna velem... Nem a késői rosszabbat, én azt szerettem, s szeretem most is, akit feleségül vettem. Én nagyon megszerettelek titeket.

Eddig is az én nevemet viseltétek, azt viselitek ezután is, mert most elismerem, hogy az én kislányaim vagytok.

Csak azért hagylak itt, mert a tanulmányaitokat be kell fejeznetek. De a ti hazátok ezután az én hazám, a Mátra. Mindig is minden szünetkor odajöttök. Csodaszép hely. Megszeretitek ti is. Minden nyarat pedig mind, akik itt vagyunk, együtt töltjük el. Tudom, hogy szívesen jön majd oda menyem is, mert a jövő nyárig egy óriási rózsaliget fogja őt várni. Magas törzsű és bokorrózsák, de mindnek az lesz a neve:

CSINCSILLA

* VÉGE *

Finta István tanító Díszpolgári oklevele